

L.P. 9.2 Bachelor rapport

Literatuurstudie naar een toolkit voor de
methodiek 'House of Resilience'

Maike Ottenschot & Sanne Steentjes

16-5-2017

Titelblad

L.P. 9.2 Bachelor rapport – Literatuurstudie naar een toolkit voor de methodiek 'House of Resilience'

Sanne Steentjes: 323974 | 323974@student.saxion.nl | EMM4VL

Maike Ottenschot: 350316 | 350316@student.saxion.nl | EMM4VL

Sociaal Pedagogische Hulpverlening Voltijd; uitstroomprofiel jeugdzorgwerker

Begeleidend docent: Mevr. H. Hendriks

1^e Beoordelaar:

2^e Beoordelaar: Mevr. H. Hendriks

Toets code: T.AMM. 37555

Academie Mens & Maatschappij

Saxion Enschede

Enschede, 09-02-2017

Voorwoord

Dit rapport is het resultaat van een literatuurstudie die in opdracht van Stichting Senang, Dedemsvaart is verricht. Het bachelor rapport is geschreven in het kader van ons afstuderen aan de opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening – uitstroomprofiel jeugdzorgwerker aan het Saxion te Enschede. Het uitvoeren van de literatuurstudie en schrijven van dit rapport heeft plaatsgevonden van februari tot juni, 2017.

Graag zouden wij via deze weg een aantal personen willen bedanken die bij hebben gedragen aan de totstandkoming van dit bachelor rapport. Allereerst onze begeleidend docenten mevr. M. Jacobs-Ooink en mevr. H. Hendriks voor hun enthousiasme en de positieve ondersteuning tijdens deze literatuurstudie. Daarnaast willen we de medewerkers van Stichting Senang, in het bijzonder mevr. H. Mensink en dhr. B. Meulman die nauw betrokken waren bij het proces, bedanken voor de ruimte en mogelijkheden die zij ons geboden hebben. Met name de vormgeving van deze literatuurstudie waaraan wij deels onze eigen invulling hebben mogen geven en daarmee onze creativiteit hebben kunnen ontplooien.

Maike Ottenschot
Sanne Steentjes

Enschede, 24-05-2017

Samenvatting

Stichting Senang is een organisatie met een geheel vernieuwende kijk op de jeugdzorg. Hierbij kijken pedagogisch medewerkers naar de krachten en kansen binnen het gezin met behulp van de methodiek 'House of Resilience' (Hannink, 2016). Het heeft als doel de cijfers rondom uithuisplaatsingen zoveel mogelijk terug te dringen en in te perken. De methodiek richt zich op het vergroten van de veerkracht. Verschillende bouwstenen die dit samen kunnen bewerkstelligen vormen de basis van het huis. Echter mist Stichting Senang nog een toolkit waarmee zij deze methodiek in praktijk kunnen brengen. Het doel van deze literatuurstudie is dan ook het ontwerpen van een toolkit ten behoeve van de methodiek 'House of Resilience'. Deze toolkit zal ontworpen worden door vier studenten van Saxion Enschede. Het onderzoek is opgesplitst in twee onderdelen. In dit onderzoek zal de toolkit voor de volgende drie bouwstenen ontworpen worden: humor, zingeving en dromen & verdriet.

Middels literatuurstudie zijn er uit verschillende databanken interventies verkregen. Op basis van deze resultaten is een selectieprocedure gestart. Hierbij is er naar gestreefd dat deze interventies voldoen aan een aantal selectiecriteria. Zo zijn bijvoorbeeld de kernwaarden van Stichting Senang, de doelgroep, ambulante werkwijze en het preventief karakter in acht genomen.

De zoekactie leverde 45.124 potentieel relevante artikelen en interventies op. Na afloop van het selectieproces werden 16 interventies geïncorporeerd binnen deze literatuurstudie. Alle interventies voldoen aan de selectiecriteria en zijn daarmee opgenomen in de toolkit.

Inhoudsopgave

Titelblad.....	1
Voorwoord	2
Samenvatting.....	3
1. Inleiding	6
§1.1 Aanleiding.....	6
§1.2 Doelstelling.....	8
§1.3 Hoofd- en deelvragen.....	8
§1.4 Leeswijzer	9
2. Theoretisch kader	10
§2.1 Wat houdt de methodiek ‘House of Resilience’ in?	10
§2.2 Eigen kracht	10
§2.3 Oplossingsgericht werken	11
§2.4 Motiverende gespreksvoering.....	11
§2.5 Veerkracht	12
§2.6 Humor.....	13
§2.7 Zingeving	14
§2.8 Dromen & verdriet	15
3. Methode van onderzoek	15
§3.1 Methode.....	15
§3.2 Onderzoekstype	15
§3.3 Zoekstrategie.....	16
§3.4 Kwaliteit.....	18
§3.5 Selectieproces	18
4. Resultaten.....	21
§4.1 Zoekresultaten.....	21
§5.2 Algemene bevindingen.....	23
5. Conclusies en aanbevelingen	25
§5.1 Conclusies.....	25
§5.2 Sterkte- zwakteanalyse	27
§5.3 Aanbevelingen.....	28
§5.4 Bevindingen.....	32
6. Discussie	33

Afsluiting.....	35
Literatuurlijst	36
Bijlagen	43
Bijlage 1 – Uitgebreide interventiebeschrijving	43
Buikbare elementen uit de interventie !JES het brugproject	43
Buikbare elementen uit de interventie Alles Kidzzz	43
Emotiethermometer	44
De zes stappen op een rij:	54
Bijlage 2 – Modelovereenkomst onderzoeksopdracht	55
Bijlage 3 – Evaluatieformulier opdrachtgever	55

1. Inleiding

§1.1 Aanleiding

Door de invoering van de kindervetten in 1905 werd er een vangnet gerealiseerd voor verwaarloosde en gecriminaliseerde kinderen. Deze wet zorgde voor het startpunt van de kindbescherming, maar nog niet zoals men deze vandaag de dag kent en met nog vele ontwikkelingen in het vooruitzicht. De Kindervetten van Van Houten zorgden er voor dat er een verbod kwam voor kinderen tot 12 jaar om te werken in een fabriek. Hierdoor begon men te beseffen dat sociale wetgeving steeds belangrijker werden in de maatschappij (Van der Lans, 2016). Rond 1901 volgde daarom een aantal sociale verzekeringswetten, zogenoemde werknemers verzekeringen. Er kwam een leerplicht voor kinderen van 6 tot 12 jaar. Daarnaast volgden er ook andere wetten, namelijk: de woningwet, de ongevallenwet, de eerste sociale verzekeringswet tegen bedrijfsongevallen, kindervetten waarmee ouders uit de ouderlijke macht konden worden gezet en de gezondheidswetgeving. Deze wetten legden de basis voor de verzorgingsstaat (Van der Lans, 2016).

Naast de genoemde overheidsverplichting ontstonden er in de 20^e eeuw ook particuliere initiatieven die een aanvulling vormden op de genoemde kindervetten. Deze particuliere initiatieven kenmerkten zich in tehuizen, verenigingen en instellingen. In 1922 werd voor het eerst de ondertoezichtstelling (OTS) ingevoerd. Kinderen konden hierdoor in zorgelijke situaties toch bij de ouders blijven wonen, maar dan wel met de verplichte begeleiding van een gezinsvoogd (Raad voor de Kinderbescherming, z.j.). Tot het midden van de jaren vijftig was het een gezamenlijke taak van zowel de overheid als de particuliere instellingen om de bescherming van het kind te waarborgen. Naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek van Prof. Koekebakker werd dat particulier initiatief in 1950 teruggedrongen. Uit het rapport was gebleken dat er in de tehuizen en instellingen geen sprake was van een diagnostiek of orthopedagogisch behandelplan. Bovendien werd er op geen enkele manier gehoor gegeven aan de geschiedenis en behoeften van de kinderen. Deze situatie vroeg om een professionalisering in de jeugdzorg en werd gerealiseerd door het aanstellen van beroepshulpverleners (Bij, & Dane, & Raad voor de Kinderbescherming, 2002).

Na 1965 ontstond er veel kritiek rondom de jeugdbescherming, omdat zij kinderen zouden 'afpakken'. Als gevolg hiervan ontstonden verschillende adviescentra waar minderjarigen en ouders wél het gevoel hadden 'gehoord' te worden. Dit zorgde voor een grote uitbreiding en versnippering binnen het hulpverleningsaanbod (Rietveld- van Wingerden, 2017). De overheid stimuleerde deze differentiatie door verschillende werkgroepen aan te stellen. In 1974 werd de eerste werkgroep opgericht, de 'Gemengde Interdepartementale Werkgroep Jeugdwelzijnsbeleid'. Uitgangspunt van deze werkgroep werd dat de hulpverlening zo dicht mogelijk bij huis, van een zo kort mogelijke duur en in een zo licht mogelijke vorm zou moeten plaats vinden (van Lieshout, 2012). Hieruit ontstonden de wet op Jeugdhulpverlening (1989) en het "Zozozo-beleid" (Berger, 2013). Het beoogde doel hiervan was de hulpverlening zo dicht mogelijk bij huis te organiseren. Dit beleid stamde af van een methodiek waarmee de Verenigde Staten al eerder veel ervaring had opgedaan, het zogeheten programma Homebuilding. Hiermee wilde men voorkomen dat kinderen onnodig uit huis werden geplaatst. Inmiddels is dit programma beter bekend als Families First (Fraser, Walton, Lewis, Pecora & Walton, 2008). Tegelijkertijd ontstonden in die periode ook andere interventies voor gezinnen, zoals video-hometraining, intensieve ambulante gezinsbegeleiding en,-

intensieve pedagogische thuishulp. Een andere essentiële ontwikkeling hierbij was de komst van de eigen-kracht conferentie, oorspronkelijk afkomstig uit Nieuw-Zeeland (Berger, 2013); de zogeheten Family-group conference. De Family-group conference richt zich op twee verschillende gebieden. Verzorging en bescherming, wanneer er zorgen zijn om de veiligheid van het kind, en jeugdrecht, wanneer de politie vermoedt dat een jongere de wet heeft overtreden. Elke bijeenkomst is uniek, omdat familieleden actief participeren over de vormgeving ervan (Ministry of Social Development, z.j.). De eigen-kracht conferentie is in 2001 geïntroduceerd in Nederland (Berger, 2013) en speelt ook op dit moment nog een grote rol in de beleidsvoering van de gemeenten. Na de invoering van de transformatie Jeugdzorg (2015) zijn de gemeenten, zorgaanbieders en onderwijs samen verantwoordelijk geworden voor de jeugdhulp. Aan hen de taak om burgers te inspireren aan de hand van sociale activering en sociale veerkracht (NJI, 2017) om te participeren.

Vanuit deze verschillende ontwikkelingen ontstaan verschillende initiatieven rondom en nieuwe perspectieven op de zorg voor jeugd. Stichting Senang is een stichting die veerkracht, weerbaarheid en zelfredzaamheid hoog in het vaandel heeft staan. Het doel van Stichting Senang is om in samenwerking met gezinnen en hun netwerk de veerkracht en het perspectief van kinderen te bevorderen. De focus ligt voornamelijk op de veerkracht van het kind en het gezin (Hannink, 2016). In deze context wordt met veerkracht het vermogen om een crisis te boven te komen met persoonlijke- en maatschappelijke hulpbronnen bedoeld (Luitjens, Siegrist, Laan, 2014). Onderzoek heeft aangetoond dat er met betrekking tot het inzetten van veerkracht binnen de jeugdzorg nog veel te behalen valt (Grotberg, 1996). De scores rondom veerkracht waren in z'n algemeenheid erg laag. Er werd op twee manieren bijgedragen aan veerkracht. Ouders promoten veerkracht bij hun kinderen en daarnaast kunnen kinderen het zelf ontwikkelen. Grotberg (2016) geeft aan dat dit verder ontwikkeld zou kunnen worden. Begrippen die daarbij boven komen drijven zijn de eigen kracht en de eigen regie van ouders en kinderen. Deze uitgangspunten komen in deze tijd vaak aan bod. Belangrijk is daarbij baken 2 van welzijn nieuwe stijl, waarin vermeld wordt wat het belang is van de eigen kracht van mensen en daarbij ook hoe men dit in de hulpverlening kan benadrukken (Movisie, 2013).

In samenwerking met sociale wijkteams worden gezinnen met een hulpvraag uitgenodigd door Stichting Senang om een eigen geluks-plan op te stellen. Stichting Senang richt zich hierbij in het bijzonder op gezinnen waarvan een van de ouders kampt met psychische en/of verslavingsproblemen. Naast het begrip veerkracht speelt positieve psychologie een belangrijke rol in het opstellen en creëren van dit geluks-plan (Hannink, 2016). De positieve psychologie is een snelgroeende stroming in de psychologie die zich voornamelijk richt op veerkracht, optimaal functioneren en positieve gezondheid (Bohlmeijer, Bolier, Westerhof, & Walburg, 2015, p.18). Hierin maken zij een belangrijke vertaalslag in de transformatie jeugdzorg, namelijk het versterken van de eigen kracht en de regie van de ouders. Om dit gewenste doel te beogen wordt een sociale professional een korte periode toegevoegd aan het gezin. Stichting Senang is een jonge stichting die nog niet operationeel is. Door middel van de nog te ontwerpen toolkit zullen zij de methodiek 'House of Resilience' toepasbaar maken.

Stichting Senang zou graag een toolkit willen creëren gericht op de methodiek 'House of Resilience' die de stichting heeft gekozen, ook wel het huis van veerkracht genoemd. Dit huis bestaat uit zes verschillende bouwstenen, namelijk zingeving, gedragenheid, dromen & verdriet, humor,

eigenwaarde en vaardigheden. Stichting Senang wil dat er voor de verschillende bouwstenen passende interventies gevonden worden. Deze interventies zullen vervolgens samengevoegd kunnen worden in een zelfontworpen toolkit, zodat de hulpverleners in de gezinnen d.m.v. deze toolkit duidelijke handvaten hebben. Om deze toolkit concreet te maken is het gericht op jongeren van 12-18 jaar.

De toolkit zal ontworpen worden door vier studenten van Saxion Enschede. Het onderzoek is opgesplitst in twee onderdelen. In dit onderzoek zal de toolkit voor de volgende drie bouwstenen ontworpen worden: humor, zingeving en de zolderkamer (dromen & verdriet).

§1.2 Doelstelling

De lange termijn doelstelling van dit onderzoek richt zich op het ontdekken en bundelen van (veer)kracht van gezinnen in een geluksplan. Door middel van de toolkit voor de methodiek 'House of Resilience', waarin ieder gezinslid een stem heeft en zodoende kan bijdragen. En het vergroten van deze veerkracht door de coachende begeleiding bij de uitvoering van dit plan.

De korte termijn doelstelling van dit onderzoek is het ontwikkelen van een toolkit aan de hand van de zes bouwstenen uit 'House of Resilience', waarbij dit onderzoek zich richt op de drie bouwstenen: zingeving, humor en dromen & verdriet.

§1.3 Hoofd- en deelvragen

De vraagstelling van dit onderzoek is: Welke tools zijn volgens onderzoek geschikt (evidence based) om toe te voegen aan de zes bouwstenen van dit huis: zingeving, humor, vaardigheden, gedragenheid, eigenwaarde en het zolderkamertje waar plek is voor dromen, teleurstellingen en verdriet. Deze worden samen met het gezin ontdekt en gebundeld tot een geluksplan. In dit onderzoek richten wij ons op de bouwstenen humor, zingeving en dromen & verdriet.

Binnen dit onderzoek richten wij ons op de volgende hoofdvraag: Welke interventies vormen samen de beginnende tools voor de methodiek 'House of Resilience' met betrekking tot de volgende drie bouwstenen: humor, zingeving en dromen & verdriet. Deze tools vormen samen een nieuwe toolkit aansluitend aan de methodiek 'House of Resilience' die ingezet kan worden binnen de ambulante hulpverlening.

De deelvragen die samen antwoord geven op de hoofdvraag zijn opgedeeld in theoretische- en praktische deelvragen:

Theoretische deelvraag

1. Wat houdt de methodiek 'House of Resilience' in?

Praktische deelvragen

2. Welke tools kunnen worden toegevoegd aan de bouwsteen humor?
3. Welke tools kunnen worden toegevoegd aan de bouwsteen zingeving?
4. Welke tools kunnen worden toegevoegd aan de bouwsteen dromen & verdriet?

§1.4 Leeswijzer

Dit bachelorrapport is opgedeeld in 6 hoofdstukken. Voorafgaand aan deze hoofdstukken zijn een voorwoord en samenvatting opgenomen. Hoofdstuk 1 vormt de inleiding van dit rapport. Hierin staan de aanleiding (§1.1), de doelstelling (§1.2), de hoofd- en deelvragen (§1.3) en deze leeswijzer (§1.4).

In hoofdstuk 2 gaan we in op het theoretisch kader. Hierin wordt antwoord gegeven op de theoretische deelvraag. Daarna volgt er een theoretische onderbouwing van een aantal kernbegrippen die van belang zijn voor deze literatuurstudie (§2.1-§2.5).

Hoofdstuk 3 richt zich op een uitgebreide omschrijving over de methode van deze literatuurstudie. Hierbij wordt onderscheidt gemaakt in de methode (§3.1), het onderzoekstype (§3.2), de zoekstrategie (§3.3), de kwaliteit (§3.4) en het selectieproces (§3.5).

De resultaten worden weergegeven in hoofdstuk 4. Dit hoofdstuk is opgedeeld in twee paragrafen: §4.1 zoekresultaten en §4.2 algemene bevindingen.

In hoofdstuk 5 zijn de conclusies (§5.1), sterkte-zwakteanalyse (§5.2) en aanbevelingen (§5.3) geschreven.

Tot slot volgt het afsluitende hoofdstuk, hoofdstuk 5, met daarin de discussie omtrent het onderwerp van dit onderzoek.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt er door middel van een literatuurstudie antwoord gegeven op onze theoretische deelvraag. Daarnaast worden er in de opvolgende paragrafen diverse kernbegrippen afkomstig uit de deelvragen toegelicht.

§2.1 Wat houdt de methodiek ‘House of Resilience’ in?

Het idee om de vijf hefboomen met betrekking tot resilience te koppelen in een huis, ‘house of resilience’, groeide bij uit bij enkele opvoeders uit Chili. Deze vijf hefboomen zijn: gedragenheid, zingeving, vaardigheden, eigenwaarde, humor en dromen & verdriet. De fundering van het huis bestaat uit elementair materiaal, de basisbehoeften van de mens. Deze fundering moet stevig genoeg zijn om een huis op te bouwen, maar de definitie van ‘stevig’ kan echter per land verschillen. Wanneer de fundering sterk genoeg is komt het neer op het vormgeven van het huis. Hiervoor wordt naar materiaal gezocht in de lokale cultuur. Daarbij moet er specifiek gekeken worden naar de leefomgeving van het kind. De theorie schrijft dat het resilience-huis niet voor elk individu hetzelfde opgebouwd kan worden. Je kunt net als bij het bouwen van een realistisch huis kiezen uit een grote verscheidenheid aan bouwmaterialen, of terwijl bouwstenen. Ook kan er gekozen worden voor het toevoegen van een tuin of warmtebron, zolang dit het welzijn van het kind maar blijft bevorderen. Net zoals bij een echt huis, vraagt een resilience-huis zo nu en dan ook om een grote schoonmaak of verbouwing. Gebeurtenissen kunnen namelijk een grote impact hebben en dan moet er heropgebouwd worden. Resilience heeft daarom nooit een stabiel karakter en heeft altijd de mogelijkheid tot verandering of evaluatie (Morreel, 2007.).

§2.2 Eigen kracht

Er is geen eenduidige definitie voor het begrip ‘eigen kracht’. In de hulpverlening heeft het betrekking op het aanboren, vergroten en benutten van de sterke kanten van jeugdigen, ouders of gezinnen met opgroei- en opvoedproblematiek. Belangrijk hierbij is het betrekken van het sociale netwerk van de jeugdigen, ouders of gezinnen. Door het versterken van de eigen kracht op deze vlakken houden jeugdigen, ouders of gezinnen meer grip op hun leven wat zorgt voor het zelfstandig kunnen oplossen van problemen en het kunnen voorkomen van problemen in de toekomst (Denktank Transformatie Jeugdstelsel, 2014).

In de afgelopen jaar is de burger gewend geraakt aan de verzorgingsstaat. Voor bijna ieder probleem werd de oplossing gezocht in het bieden van professionele hulp. Er werd geen aandacht geschonken aan de eigen mogelijkheden en de mogelijkheden die de directe omgeving eventueel zou kunnen bieden. In de transformatie jeugdzorg is middels het begrip ‘eigen kracht’ weer aandacht gekomen voor de eigen verantwoordelijkheid, kennis, mogelijkheden en oplossingen van de burger en zijn omgeving, in relatie met de hulpverlening. Naast deze inhoudelijke meerwaarde wordt ook verwacht dat het versterken van de eigen kracht leidt tot kostenbesparing. Het draagt namelijk bij aan het terugdringen van de specialistische jeugdzorg (Denktank Transformatie Jeugdstelsel, 2014). Stichting Senang gaat ook uit van de eigen kracht van de jeugdige en het gezin en daarbij richten zij zich vooral ook op de veerkracht. Ze willen meer aandacht bieden aan mensen in hun kracht zetten. Men zal dus kijken naar wat men wel kan. Wat zijn de krachten van mensen en hoe kunnen deze ingezet worden.

§2.3 Oplossingsgericht werken

Het vertrekpunt van oplossingsgericht werken is dat elk probleem mogelijkheden biedt voor het vinden van eigen oplossingen. Het is een methodiek in het sociaal werk voor mensen waarbij het eigen oplossend vermogen nog tekort schiet. Het doel is om mensen te ondersteunen in het zelf hulp vragen bij en het aanpakken van het probleem (Movisie, z.j.).

De methodiek is ontwikkeld voor mensen die zich niet meer in staat voelen om zelf, of met hulp van mensen in hun omgeving, hun problemen te hanteren. Mensen hebben als het ware een tekort schietend eigen vermogen en daarbij passen de volgende kenmerken (Movisie, z.j.);

- Verlies aan eigen kracht;
- Verlies van copingvaardigheden;
- Verlies aan zelfbeschikking.

Het hoofddoel van oplossingsgericht werken is dat cliënten op eigen wijze en samen met mensen uit hun sociale context hun probleem oplossen. Belangrijke subdoelen hierbij zijn (Movisie, z.j.):

- De cliënt weet wat hij wil;
- De cliënt weet hoe hij op eigen wijze kan bereiken wat hij wil;
- De cliënt heeft hoop dat hij kan bereiken wat hij wil;
- De cliënt onderneemt zelfgekozen stappen om te bereiken wat hij wil.

De aanpak van oplossingsgericht werken is een methodisch en gestructureerde manier van bevragen van de cliënt zodat de cliënt in staat is om (Movisie, z.j.);

- te bepalen wat zijn probleem is en een andere kijk daarop te ontwikkelen;
- zich bewust te worden van zijn interne en externe hulpbronnen;
- zijn doelen concreet en in detail te formuleren;
- hoop en vertrouwen te ontwikkelen;
- zelfbedachte stappen te zetten om de situatie te verbeteren;
- zelf te bepalen wanneer hij zonder professionele hulp verder kan.

§2.4 Motiverende gespreksvoering

Het doel van de methode 'Motiverende gespreksvoering' is het op gang brengen van gedragsverandering bij cliënten. De drijfveer achter deze gedragsverandering is het ontwikkelen van motivatie. De doelgroep die geschikt is voor de methode 'Motiverende gespreksvoering' zijn cliënten die gedragsverandering overwegen of waarbij gedragsverandering kan bijdragen aan het behalen van doelen. Deze methode is oorspronkelijk ontwikkeld voor cliënten met verslavingsproblemen, maar wordt steeds meer ook voor allerlei andere doelgroepen toegepast.

Motiverende gespreksvoering is in twee fasen ingedeeld. In de eerste fase staat het ontwikkelen van de motivatie van de cliënt centraal. Hiervoor worden verschillende gesprekstechnieken toegepast. Wanneer de motivatie voldoende ontwikkeld is kan er overgegaan worden naar de tweede fase. Deze richt zich op het versterken van de betrokkenheid bij veranderingen. In deze fase wordt er ook een plan opgesteld. Eén van de belangrijkste elementen uit de motiverende gespreksvoering is de coöperatieve aard van de relatie tussen hulpverlener en cliënt (Movisie, z.j.).

§2.5 Veerkracht

Veerkrachtige mensen beschikken volgens Luitjens, Siegrist en Laan (2014) over psychische en mentale weerstand. Crises zijn voor hen geen struikelblokken, maar wegwijzers naar een positieve toekomst. Als men wil horen bij mensen die verrijkt en gesterkt uit een crisis tevoorschijn komen, moet men het concept van veerkracht vertrouwd maken en het weerstandsvermogen trainen.

Crises horen bij ons leven. Ze markeren de overgang van de ene levensfase naar de volgende, begeleiden vernieuwing en veranderingsprocessen. Veel mensen ervaren een crisis als een bedreiging, omdat deze zekerheden in twijfel kunnen trekken, de emotionele balans verstoren en gevoelens van machteloosheid oproepen. In de psychologie hebben de termen 'stress' en 'coping' de overhand als het gaat om de gevolgen van ingrijpende gebeurtenissen in een mensenleven. Een crisis kan meerdere oorzaken hebben, er wordt hierbij onderscheidt gemaakt in:

- Plotseling optredende ingrijpende gebeurtenissen, bijvoorbeeld een onverwacht ontslag, onverwachte zware kritiek of twijfel, een plotseling optredende ernstige ziekte, een ongeval, het overlijden van een naaste, een geweldservaring etc.
- Veranderende omstandigheden die een aanpassing vereisen: reorganisatie, nieuw takenpakket, nieuwe leidinggevende, nieuwe concurrenten, nieuwe levensfase, omgaan met een chronische ziekte, scheiding etc.
- Kritieke levensgebeurtenissen brengen dus niet per definitie een crisis teweeg. Maar ze beïnvloeden onze plannen en dwingen ons om over het leven na te denken (Luitjens, Siegrist, & Laan, 2014).

Wanneer men een situatie als bedreigend ervaart en mogelijkheden om deze positief te beïnvloeden beperkt acht, bestaat er de mogelijkheid dat stress ontstaat. Stress blokkeert de prefrontale cortex: het gedeelte van de hersenen dat men nodig heeft om een situatie te doorgronden, mogelijkheden om te handelen af te wegen en daarop adequaat te reageren. Een blokkade in de prefrontale cortex heeft meerdere gevolgen. Waaronder een slechte concentratie, onjuist inschattingsvermogen en de kans op een verminderde prestatie. Wanneer men een crisis wil overwinnen, zal men de dynamiek moeten doorbreken en stress moeten verminderen. Het verbreden van het perspectief werkt hierbij helpend. Een crisis te boven komen door inzet van persoonlijke- en maatschappelijke hulpbronnen noemt men 'veerkracht' of 'weerstandsvermogen' (Luitjens, Siegrist, & Laan, 2014).

Veerkracht is geen aangeboren vaardigheid, veel van de factoren die het eigen weerstandsvermogen vergroten, kunnen bevorderd worden. De essentiële hulpbronnen bij het stimuleren van veerkracht, zijn in vier categorieën onderverdeeld; persoonlijke competenties, proactieve grondhouding, sociale hulpbronnen, werk gerelateerde hulpbronnen

Persoonlijke competenties:

- Cognitieve competenties: vermogen tot zelfreflectie, reflectie op en herwaardering van ervaringen, in staat tot leren;
- Emotionele stabiliteit: adequaat omgaan met gevoelens, zelfdiscipline;
- Contactuele vaardigheden;
- Humor.

Proactieve grondhouding;

- Eigen verantwoordelijkheid, zorg voor jezelf;
- Zingevingconcepten, geloofsovertuigingen;
- Acceptatie;
- Oplossingsgerichtheid.

Sociale hulpbronnen:

- Familie (partner, ouders);
- Vriendenkring, collega's;
- Adviseurs;
- Rolmodellen.

Werk gerelateerde hulpbronnen:

- Zinvolle activiteit;
- Passende taakstelling;
- Flexibele organisatie;
- Materiële zekerheid.

Het proces naar bevordering van veerkracht verloopt niet lineair maar met pieken en dalen. Het betekent dat mensen met veel veerkracht ook last kunnen hebben van depressieve gevoelens, hulpeloosheid etc. (Luitjens, Siegrist, Laan, & J, 2014).

§2.6 Humor

Humor is een unieke mogelijkheid in de mens. Het is een fenomeen dat bestaat uit cognitieve, emotionele, psychologische, sociologische en gedragsaspecten (Martin, 2000). Het zogenoemde 'gevoel voor humor' is erg breed en dat heeft te maken met bovenstaand aspecten. Alle aspecten zorgen er namelijk voor dat iedereen een ander gevoel voor humor heeft. Gevoel van humor kan afwisselend worden opgevat; als een neiging om vaak te lachen, om moppen te vertellen en anderen te amuseren, om vrolijk van te worden, om een humoristische kijk te creëren rondom stress en zelfspot (Martin, 2004).

Martin heeft veel onderzoek gedaan naar humor en geeft in zijn boek de volgende definitie: 'Humor is a broad term that refers to anything that people say or do that is perceived as funny and tends to make others laugh, as well as the mental processes that go into both creating and perceiving such an amusing stimulus and also the affective response involved in the enjoyment of it' (Martin, 2007, p. 5). De definities rondom humor zijn schaars, maar er worden wel verschillende humorstijlen omschreven. Zo omschrijft Dijkstra (2013) de volgende drie vormen van humor: sociale humor, agressieve humor en stress verminderende humor. Sociale humor heeft als doel anderen aan het lachen te krijgen. Men maakt de sfeer luchtiger en prettiger waardoor de communicatie met anderen flexibeler verloopt. Agressieve humor is gericht op grappen waarmee men mensen onderuit haalt, onzeker maakt of het negatieve van een situatie probeert te benadrukken. Dit zijn vaak cynische opmerkingen door een grappenmaker die zichzelf beter wil voelen. De stress verminderende humor wordt vooral gebruikt in de relatie tot mensen zelf, bijvoorbeeld een

binnenpretje. Mensen kunnen vervolgens weer een lichtpuntje zien in bepaalde situaties en het helpt hen om te relativeren.

Uit onderzoek van de Universiteit van Ontario Canada blijkt dat er vier dimensies rondom humor bestaan (Martin, Puhlik-Doris, Larsen, Gray & Weir, 2003). Zij maken onderscheid tussen affiliative humor, self-enhancing humor, agressive humor en self-defeating humor.

Affiliative humor bestaat uit mensen die grappig proberen te zijn; ze vertellen grappen, ze willen anderen amuseren en ze vergemakkelijken relaties en interpersoonlijke spanningen (Lefcourt, 2001). Binnen de Self-Enhancing dimensie draait het vooral om een algemene humoristische kijk op het leven, veel humor over de tegenstrijdigheden van het leven en het is een coping mechanisme voor stress en tegenslag (Kuiper, Martin & Olinger, 1993).

De derde dimensie is 'Agressive Humor', die bestaat uit het gebruik van sarcasme, het plagen van anderen, het bespotten van anderen (Zillman, 1983). Deze vorm van humor wordt gevormd door het manipuleren van anderen door een impliciete dreiging van spot (Janes & Olson, 2000).

Tot slot 'Self Defeating Humor'. Deze dimensie kan men ook wel omschrijven als zelfspot. Mensen vermaken anderen door zichzelf op humoristische wijze te kleineren of belachelijk te maken.

Humor bestaat niet alleen uit verschillende stijlen. Het kent ook verschillen vormen van uiting, zogenoemde technieken. Kelly en Solomon (1975) noemen in hun onderzoek zeven belangrijke humortechnieken;

1. Grap: een vrolijk verteld verhaal met een verrassende wending.
2. Woordspeling: een woord of zin dat een dubbele betekenis heeft.
3. Satire: de spot drijven met een persoon, handeling of situatie.
4. Ironie: het tegenovergestelde wordt verwoord van wat er eigenlijk bedoeld wordt.
5. Understatement: iets zwakker neerzetten dan het eigenlijk is.
6. Iets belachelijks: een absurde situatie
7. Humoristische bedoeling: een humoristische intentie van een spreker of schrijver.

§2.7 Zingeving

"Zingeving is voor mensen wat water voor vissen is. De vis merkt pas wat water voor hem betekent, wanneer hij op het droge ligt." (Leeuwen, Leget, & Vosselman, 2016, p. 153).

Zingeving heeft betrekking op de betekenis van ons leven. In deze context betekent het woord 'zin'; gevoel, verlangen, verstand, geheugen, betekenis en nut. 'Zingeving' laat je op een bepaalde manier naar de wereld kijken en naar ons handelen, denken en doen (Kluft, van Leeuwen, & Talma, 2011). Het gaat hierbij voornamelijk om het proces waarin mensen betekenis geven aan hun leven of aspecten daarvan. Dit proces komt voort uit de resultaten van interacties met andere mensen en de reflecties op de uitkomsten daarvan. Het heeft invloed op het eigen handelen of het gerichte handelen op andere mensen. Een andere betekenis voor zingeving is diepgang. Er bestaat een belangrijke connectie tussen zingeving en zelfregulatie. Deze twee kernbegrippen kunnen niet of nauwelijks los van elkaar gezien worden. Samen vormen zij het proces waarin mensen zelf richting geven aan het bestaan (Van der Stel, 2015).

Bateson en Dilts (1979) belichten 'zingeving' vanuit een theoretisch model. Dit model is opgebouwd uit zes niveaus: missie, identiteit, overtuigingen, vaardigheden, gedrag en omgeving. Wanneer een

hulpverlener aan deze zes niveaus voldoet, voldoet hij aan alle aspecten waaraan een ‘zinvolle hulpverlener’ volgens Bateson en Dilts moeten voldoen (Verhagen, 2011).

§2.8 Dromen & verdriet

Wanneer er gekeken wordt naar het belang van het hebben van dromen, spreken we over drijfveren. Bij het zoeken naar de definitie van dromen, is daar weinig tot geen literatuur over te vinden. Daarom is er gebruik gemaakt van het zoekwoord ‘drijfveren’. Voor de hulpverlener is het van belang om de drijfveren van een cliënt te achterhalen. Het is belangrijk om aandacht te geven aan dromen om meer te weten te komen over cliënten, zijn/haar drijfveren en wensen voor de toekomst (Kluft, van Leeuwen, & Talma, 2011).

Iedereen kan in het leven wel eens te maken krijgen met verdriet. Hoe men met dit verdriet omgaat hangt samen met veel verschillende aspecten. Zo bestaan er coping-strategieën die men beter met dit soort gevoelens om laat gaan (McKay, Wood, & Brantley, 2012). Volgens Manu Keirse (2008) ervaren alleen de mensen verdriet, die anderen liefhebben. Verdriet is hierbij de complementaire zijde van liefde.

3. Methode van onderzoek

In dit hoofdstuk zal beschreven worden hoe er te werk is gegaan binnen dit onderzoek. In de eerste paragraaf zal de methode van onderzoek toegelicht worden. De daaropvolgende paragrafen geven een weergave van het onderzoekstype, de gebruikte zoekstrategie, het waarborgen van de kwaliteit van de bronnen en de toegepaste selectiecriteria.

§3.1 Methode

Het doel van deze literatuurstudie is het ontwerpen van een toolkit die aansluit aan de methodiek ‘House of Resilience’. Het moet hulpverleners handvatten geven waarmee zij de methodiek binnen de praktijk kunnen uitvoeren. Er zal gezocht worden naar bruikbare interventies door middel van een literatuurstudie. Daarnaast zal er een beroep gedaan worden op de kennis en ervaring van de werkvelddeskundigen van Stichting Senang. Om deze zo optimaal mogelijk te benutten, zal er bij aanvang van het onderzoek een ‘brainstormsessie’ plaatsvinden. Deze focusgroep zal naast de werkvelddeskundigen ook bestaan uit leden van de Raad van Toezicht en Directie Bestuur. De toolkit zal geëvalueerd worden door middel van een presentatie aan de bovengenoemde focusgroep.

§3.2 Onderzoekstype

Het type onderzoek is ontwikkelingsonderzoek, ook wel ontwerpgericht onderzoek genoemd. Het doel van dit onderzoek is het opleveren van een bruikbaar product, in dit geval de toolkit die aansluit aan de methodiek ‘House of Resilience.’ Volgens Wang en Hannafin (2005) en Van den Akker, Gravemeijer, McKenney en Nieveen (2006) heeft ontwerpgericht onderzoek de volgende kenmerken: pragmatisch, contextueel, theoriegericht, iteratief en interactief. Het ontwerpgericht onderzoek vindt plaats in collaboratieve vorm. Hierbij zijn de onderzoeksvragen gezamenlijk geformuleerd en

twee verschillende onderzoeksgroepen aan elkaar verbonden. Binnen dit onderzoek wordt nauw samengewerkt met Stichting Senang en Saxion om op die manier gezamenlijk te ontwerpen, evalueren en eventueel bij te stellen.

§3.3 Zoekstrategie

Onze zoekstrategie wordt gekenmerkt door de sneeuwbalmethode. Allereerst zal er gezocht worden met behulp van de zoekwoorden. Aan de hand van de hoofd- en deelvragen zal een zoektermen tabel gecreëerd worden waarin de belangrijkste zoekwoorden beschreven worden. Hierbij zal rekening gehouden worden met verschillende talen en synoniemen (zie figuur 3.3.1: Tabel met zoekwoorden).

In de gevonden literatuur zullen zich nieuwe zoekwoorden aandienen, waarmee verder gezocht kan worden. Dit kan ook aan de hand van de bronnen die in de literatuurlijst opgenomen zijn (Wuite-Harmsma, & Braaksma, 1995) zie figuur 3.3.2: Woordspin zoekwoorden. Bij het zoeken naar interventies nemen we de kernwaarden van Stichting Senang in acht: veerkracht, weerbaarheid en zelfredzaamheid (Mijn kinderstem – Stichting Senang Dedemsvaart, z.j.). Vanuit dit oogpunt zal er gekeken worden welke interventies passend zijn voor de verschillende bouwstenen. Deze interventies zullen gekoppeld worden aan de volgende bouwstenen: humor, zingeving en de zolderkamer (dromen & verdriet).

De literatuurstudie zal plaatsvinden binnen een aantal verschillende databanken. De databanken die binnen dit onderzoek benut zullen worden staan weergegeven in figuur 3.3.3: Tabel met relevante bronnen.

Deelonderwerpen	Zoektermen Nederlands	Zoektermen Engels
'House of Resilience'	<i>'Huis van de veerkracht'</i> <i>Bouwstenen/bouwsteen</i> <i>veerkracht</i> <i>Kamer(s) veerkracht</i>	<i>'House of Resilience'</i> <i>Building blocks/block Resilience</i> <i>Room(s) Resilience</i>
Veerkracht	<i>Veerkracht</i> <i>Positieve psychologie</i> <i>Weerbaarheid</i> <i>Coping-strategie(ën)</i> <i>Stress</i> <i>Weerstandsvormogen</i> <i>Persoonlijke competentie(s)</i> <i>Proces van veerkracht</i> <i>Interventie veerkracht</i>	<i>Resilience</i> <i>Positive psychology</i> <i>Defensibility</i> <i>Coping strategie(s)</i> <i>Stress</i> <i>Resistance</i> <i>Personal competence(s)</i> <i>Process of Resilience</i> <i>Intervention resilience</i>
Zingeving	<i>Zingeving</i> <i>Gevoel(ens)</i> <i>Verlangen(ens)</i> <i>Nut</i> <i>Verstand</i> <i>Geheugen</i> <i>Betekenis</i> <i>Interventie zingeving</i>	<i>Meaning</i> <i>Feeling(s)/sense(s)</i> <i>Desire(s)</i> <i>Utility</i> <i>Wit/mind(s)</i> <i>Memory('s)/remembrance(s)</i> <i>Meaning(s)/significance(s)</i> <i>Intervention desire(s)</i>

Dromen	<i>Droom/dromen Drijfveren Doel(en) Toekomst Interventie dromen</i>	<i>Dream(s)/dreaming Motivations/motivation Goal(s) Future Intervention goals/motivation</i>
Verdriet	<i>Verdriet Bedroefd Spijt Rouw Interventie verdriet</i>	<i>Sadness Aggrieved Regret Mourning Intervention sadness</i>
Humor	<i>Humor Versterkende humor Agressieve humor Zelfvernietigende humor Gevoel van humor Interventie humor</i>	<i>Affiliative humor Self enhancing humor Agressive humor Self-defeating humor Sense of humor Intervention humor</i>

Figuur 3.3.1 tabel met zoekwoorden

Figuur 3.3.2: Woordspin met zoekwoorden

Relevante databanken (NL)	Overige bronnen
NJi	Vaktijdschriften
Narcis	Bibliotheek
HBO-kennisbank	Google Books
Springer-link	Vakspecialist/docent
Pubmed	Google algemeen
Science direct	
Google Scholar	
Worldcat	
EBSCO	

Figuur 3.3.3: Tabel met bronnen

§3.4 Kwaliteit

Betrouwbaarheid heeft volgens Mortelmans (2013) te maken met consistentie en repliceerbaarheid. Een instrument moet dezelfde resultaten opleveren wanneer het opnieuw gebruikt wordt. Dit onderzoek is een deskresearch en literatuurstudie. Om hierbij de betrouwbaarheid te checken zal er gericht gekeken worden naar de betrouwbaarheid van de gebruikte bronnen. De bronnen zullen daarom gecheckt worden op de volgende criteria:

- Autoriteit van de bron en de totstandkoming van het document
- Juistheid; kloppen de feiten?
- Objectiviteit; wat is het doel van de informatie? Is het doel informeren of gaat het om opinievorming?
- Kwaliteit; ziet de informatiebron er professioneel uit?
- Controleerbaarheid; is er sprake van bronvermelding?

De inter- en intrabeoordelingsbetrouwbaarheid wordt gewaarborgd doordat beide onderzoekers dezelfde instrumenten en zoekwoorden gebruiken bij het verzamelen van interventies en literatuur. Beide onderzoekers gebruiken dezelfde informatiebronnen, zie afbeelding 3.3.3: Tabel met bronnen.

§3.5 Selectieproces

Figuur 3.5.1 geeft het selectieproces weer. De interventies zijn geselecteerd op basis van een aantal selectiecriteria. De selectiecriteria zijn het gehele proces toegepast door twee beoordelaars. Bij het zoeken naar interventies zijn de kernwaarden van Stichting Senang in acht genomen: veerkracht, weerbaarheid en zelfredzaamheid (Mijn kinderstem – Stichting Senang Dedemsvaart, z.j.). Het totaal van het aantal zoekresultaten leverde 45.124 hits op, verdeeld over alle drie de databanken. Deze zoekresultaten zijn verkregen door het zoeken op de bouwstenen en passende synoniemen. Daaropvolgend is gestart met de eerste selectieronde. Hierbij is geselecteerd op de titels van artikelen en interventies en een daarbij horende korte omschrijving. Wanneer werd voldaan aan deze selectiecriteria ging het artikel en/of de interventie door naar de volgende selectieronde. Hierbij werd er gekeken naar de uitgebreide omschrijving en de relevantie met betrekking tot de bouwstenen. Deze tweede selectieronde leverde uiteindelijk 184 interventies en artikelen op die vervolgens werden getoetst op betrouwbaarheid. Dit resulteerde in 31 evidence-based interventies.

De vierde en laatste selectieronde, waarbij de interventies gekoppeld zijn aan een van de bouwstenen, leverde uiteindelijk 16 geschikte resultaten op.

Tijdens deze literatuurstudie is er gebruik gemaakt van de volgende opsomming aan selectiecriteria:

- Kernwaarden;
- Zoektermen, zie figuur 3.3.1;
- Combinaties van zoektermen;
- Preventief karakter;
- Doelgroep 12-18 jaar;
- Positieve benadering;
- Ambulant;
- Evidence Based.

Figuur 3.5.1: Stroomdiagram van het selectieproces

4. Resultaten

Dit hoofdstuk staat in het teken van de resultaten die gevonden zijn middels een literatuurstudie. Voor het verkrijgen van deze resultaten hebben wij een specifiek selectieproces gevolgd. Dit proces is terug te lezen in hoofdstuk 3. In dit hoofdstuk zullen de resultaten weergegeven worden middels een tabel, zie figuur 4.1.1. Vervolgens zullen de bevindingen met betrekking tot dit onderzoek beschreven worden. In bijlage 1 is een uitgebreide interventiebeschrijving weergegeven.

§4.1 Zoekresultaten

De zoekactie leverde 45.124 potentieel relevante artikelen en interventies op. Na afloop van het selectieproces werden 16 interventies geïncorporeerd binnen deze literatuurstudie. Alle interventies voldoen aan de selectiecriteria en zijn daarmee opgenomen in de toolkit.

In de figuur hieronder, figuur 4.1.1: tabel met resultaten, staat een overzichtelijke weergave van de opgenomen interventies. Hierbij is een koppeling gemaakt met de drie bouwstenen: dromen & verdriet, humor en zingeving. Daarnaast wordt de bijbehorende literatuur weergegeven. Een uitgebreide interventiebeschrijving is te vinden in bijlage 1.

Bouwsteen	Interventie	Literatuur
Dromen & verdriet	<u>GGGG model – RET kwartet, afkomstig uit de interventie ‘!JES het brugproject’</u>	<i>Edventure. (2017). RET KWARTET - Onderwijsdatabank. Opgevraagd van https://www.onderwijsdatabank.nl/81112/ret-kwartet/</i> <i>Movisie. (2017, maart 1). Oplossingsgericht werken Movisie. Opgevraagd van https://www.movisie.nl/esi/oplossingsgericht-werken</i>
	<u>De persoonlijke levenslijn, afkomstig uit de interventie ‘Alles Kidzzz’</u>	<i>Alles Kidzzz. (z.j.). Alleskidzzz. Opgevraagd van http://www.alleskidzzz.nl/</i> <i>NJi. (2012, April 13). Alles Kidzzz - Effectieve jeugdinterventies NJi. Opgevraagd van http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Alles-Kidzzz</i>
	<u>Emotiethermo-meter</u>	<i>Marres systeemtherapie. (z.j.). Weerbaar plus training. Opgevraagd van http://marressysteemtherapie.nl/wp-content/uploads/2016/02/Weerbaar-plus-flyer.pdf</i>
	<u>Vrienden</u>	<i>NJi. (2010, April 23). Interventie VRIENDEN. Opgevraagd van http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/VRIENDEN.html</i>

Humor	<u>Spel aan huis</u>	Graaf, J. W., & Tieleman, M. (2016). <i>Ontwikkelingspedagogiek: Pedagogiek in breder perspectief</i>. In Frissen, V., In Lammes, S., In Lange, M, In Mul, J, & In Raessens, J. (2015). <i>Playful identities: The ludification of digital media cultures</i>. Stichting Preventief op Maat. (2017). <i>Doelstelling & werkwijze - Spel aan Huis</i>. Opgevraagd van http://www.spelaanhuis.nl/doelstelling-en-werkwijze
	<u>Quality of Life Therapy</u>	Frisch, M. B. (2013, januari 29). <i>Evidence-Based Well-Being/Positive Psychology Assessment and Intervention with Quality of Life Therapy and Coaching and the Quality of Life Inventory (QOLI)</i> SpringerLink. Opgevraagd van https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-012-0140-7
Zingeving	<u>Basic Trust Methode</u>	Basic Trust. (2012). <i>Trainingen en presentaties</i>. Opgevraagd van https://basictrust.com/ NJI. (2011, 14 oktober). <i>Basic Trust Methode</i>. Opgevraagd van http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Basic-Trustmethode
	<u>Coach je kind</u>	NJI. (2015, 11 december). <i>Coach je kind</i>. Opgevraagd van http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Coach-je-kind Verwey-Jonker. (2013). <i>Coach je kind. Theoretische onderbouwing..</i> Opgevraagd van http://www.verwey-jonker.nl/publicaties/2013/coach_je_kind_theoretische_onderbouwing
	<u>Het 'Denken-voelen-doen model', afkomstig uit de interventie 'Op koers'</u>	NJI. (2016, 16 december). <i>Op Koers</i>. Opgevraagd van http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Op-Koers.html SP3. <i>Praktijk voor praktische psychologie..</i> (2015, 17 november). <i>Denken voelen doen [Video]</i>. Opgevraagd van https://www.youtube.com/watch?v=OSNjj8TRdmY

	<u>Vrienden</u>	Nji. (2010, April 23). <i>Interventie VRIENDEN</i> . Opgevraagd van file:///D:/Gebruikersmappen/Marjorie/Downloads/VRIENDEN.pdf
	<u>De motiverende gespreksvoering</u>	Brink, C. (2010, maart). <i>Methodebeschrijving motiverende gespreksvoering</i> . Opgevraagd van https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Methodebeschrijving_Motiverende_gespreksvoering_3%20[MOV-8811357-1.0].pdf Movisie. (2017). <i>Motiverende gespreksvoering</i> Movisie. Opgevraagd van https://www.movisie.nl/esi/motiverende-gespreksvoering
	<u>De gezinsster</u>	De effectenster. (2017). <i>De Effectenmonitor Hoe werkt het</i> . Opgevraagd van http://www.effectenmonitor.nl/hoe-werkt-het/ Movisie. (2014, mei 1). <i>Methodebeschrijving motiverende gespreksvoering</i> . Opgevraagd van https://vng.nl/files/vng/publicaties/2014/20140512-overzicht-meetinstrumenten-monitoren-sociaaldomein-v-1-1.pdf
	<u>De cirkel van gedragsverandering</u>	Movisie. (2012). <i>Cirkel van gedragsverandering</i> . Opgevraagd van https://www.movisie.nl/sites/default/files/content/artikelen/cirkel_van_gedragsverandering.pdf Prochaska, J.O., & DiClemente, C.C. (1982). <i>Transtheoretical therapy: Toward a more integrative model of change</i> (19) 3 <i>Psychotherapy: Theory, Research & Practice</i> , 276-288

Figuur 4.1.1: Tabel met resultaten

§5.2 Algemene bevindingen

Van de 16 geïncludeerde interventies zijn er 15 afkomstig uit Nederland en 1 uit Texas, de Verenigde Staten. Opvallend hierbij is dat alle 15 Nederlandse interventies opgenomen zijn binnen de Databank Erkende Interventies van het Nederlands Jeugdinstituut. Ook kan geconcludeerd worden dat er een bepaalde mate van wederkerigheid heeft plaatsgevonden tijdens deze literatuurstudie. Wanneer zich onder de resultaten artikelen bevonden, werd hierbij meermaals terugverwezen naar een eerder gevonden interventie van het Nederlands Jeugdinstituut. Eveneens is opgevallen dat interventies plots niet meer beschikbaar waren binnen de databank van het Nederlands Jeugdinstituut, in verband met verlopen licenties.

Het zoeken naar de interventies voor de bouwstenen verliep verschillend. De bouwsteen humor leverde met de eerste zoekreeks weinig resultaat. Middels het sneeuwbaaleffect kwamen we bij nieuwe zoekwoorden en synoniemen. Deze leverden uiteindelijk twee passende interventies op. De bouwstenen dromen & verdriet en zingeving leverden bij de eerste zoekreeks direct veel resultaten. Het gebruik van synoniemen was hierbij minder noodzakelijk.

5. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden conclusies geschreven over de resultaten uit hoofdstuk 4. In paragraaf §5.1 wordt er per deelvraag een antwoord geformuleerd. Deze zullen samen de hoofdvraag beantwoorden. Paragraaf §5.2 omvat de aanbevelingen met betrekking tot het gevolg en de uitvoering in praktijk van deze literatuurstudie. Tot slot zal er in paragraaf §5.3 een analyse geschreven worden met betrekking tot de sterkten en zwakten van dit onderzoek.

§5.1 Conclusies

Naar aanleiding van de resultaten uit deze literatuurstudie, volgt er per deelvraag een conclusie.

Praktische deelvragen

2. Welke tools kunnen worden toegevoegd aan de bouwsteen humor?

‘Spel aan huis’

Het ‘samen plezier maken’ en het aantal ‘plezierige activiteiten’ worden vergroot doordat ouders samen met kinderen spelletjes spelen. Op deze manier hebben ouders en kinderen gerichte aandacht voor elkaar. Daarnaast wordt de maatschappelijke participatie en sociale steun bevordert doordat ouders meer gebruik gaan maken van de beschikbare hulpbronnen.

‘Quality of Life Therapy’

Quality of Life Therapy leert mensen vaardigheden aan die gericht zijn op het nastreven en behalen van hun meest gekoesterde behoeften, doelen en wensen. Deze hebben betrekking op de zestien levensgebieden die samen het menselijk welzijn en geluk omvatten.

3. Welke tools kunnen worden toegevoegd aan de bouwsteen zingeving?

‘Basic Trust Methode’

Basic Trust Methode richt zich op een positieve draai rondom gedrags- en/of emotionele problemen. Dit door video-opnames op te nemen van het gezin en vervolgens de opvoeders hierop te laten reflecteren. Naast dit hoofddoel zijn er een aantal subdoelen: het kind heeft een veilige gehechtheidsrelatie met de opvoeders, ofwel het basisvertrouwen genoemd. Opvoeders zijn extra sensitief en mind-minded. Mind-minded houdt in dat de opvoeder het kind als individu ziet met een eigen bewustzijn en intenties. Opvoeders zijn in staat veilig te disciplineren.

‘Coach je kind’

Coach je kind wil ouders ondersteunen bij de opvoeding van hun kinderen. Zij richten zich hierbij op de opvoedcompetenties van de ouders, waarbij deze ontwikkeld en versterkt worden. Belangrijk hierbij is dat ze willen proberen om de positief- emotionele ontwikkeling van kinderen willen bevorderen en probleemgedrag willen voorkomen en verminderen.

‘Denken-voelen-doen model’ uit de interventie ‘Op koers’

Het denken-voelen-doen model heeft als doel mensen bewust te maken van het verband tussen gedachten, gevoelens en gedrag. De negatieve elementen worden omgezet in positieve elementen.

‘Vrienden’

Aan de hand van oefeningen, vaardigheden en technieken wordt het kind geleerd om positief om te gaan met gevoelens van angst en depressie.

‘Motiverende gespreksvoering’

Door het ontwikkelen van de motivatie van de cliënt, wordt gedragsverandering in gang gezet. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen twee fasen. In de eerste fase gaat het voornamelijk om de ontwikkeling van de motivatie die nodig is voor gedragsverandering. De tweede fase is gericht op het versterken van de betrokkenheid bij veranderingen en op het ontwikkelen van een plan om deze verandering te realiseren.

‘De gezinsster’

De gezinsster stimuleert het gezin om zich op een positieve manier bewust te worden van hun eigen situatie. Het richt zich op het vergroten van de zelfredzaamheid. De gezinsster helpt de opvoeder om mogelijkheden inzichtelijk te maken, prioriteiten te stellen en samen afspraken te maken over wat er veranderd moet worden.

‘De cirkel van gedragsverandering’

Met behulp van de cirkel van gedragsverandering wordt inzichtelijk gemaakt in welke fase een gezin of individu zich bevindt. Dit is noodzakelijk om aan te sluiten bij de belangen van het gezin en daarmee de kansen van slagen m.b.t. gedragsverandering te vergroten.

4. Welke tools kunnen worden toegevoegd aan de bouwsteen dromen & verdriet?

‘Het GGGG-model – RET-kwartet’

Tijdens het invullen van het GGGG-model kan het kind ervaren dat het kan kiezen hoe het zich gedraagt in verschillende situaties. Het geeft inzicht in gevoelens en emoties. Daarbij richt deze interventie zich op het ontdekken van positieve gevoelens en emoties die helpend kunnen zijn in situaties met spanning.

RET-kwartet is een kwartetspel waarmee gedachten herkend kunnen worden in situaties. Hiermee wordt geleerd hoe deze gedachten omgevormd kunnen worden in helpende, ware gedachten.

‘De persoonlijke levenslijn’ uit de interventie ‘Alles Kidzzz’

De persoonlijke levenslijn helpt bij het ontdekken van jezelf, je eigen kwaliteiten, het herontdekken van talenten, inzicht krijgen in je drijfveren, krachten en passie.

‘Emotiethermometer’

De emotiethermometer helpt mensen bij het positief leren omgaan met heftige emoties, het zelfbeeld verstevigen en het vergroten van de impulscontrole en sociale weerbaarheid.

‘Vrienden’

Aan de hand van oefeningen, vaardigheden en technieken wordt het kind geleerd om positief om te gaan met gevoelens van angst en depressie.

Hoofdvraag

Welke interventies vormen samen de beginnende tools voor de methodiek 'House of Resilience' met betrekking tot de volgende drie bouwstenen: humor, zingeving en dromen & verdriet.

Middels de uitkomsten van de deelvragen is er ook antwoord gegeven op de hoofdvraag. Voor een uitgebreide interventiebeschrijving wordt doorverwezen naar bijlage 1.

§5.2 Sterkte- zwakteanalyse

In de volgende alinea's worden de sterktes en zwaktes van deze literatuurstudie weergegeven. Deze hebben betrekking tot het onderzoek, maar zijn ook gericht op de persoonlijke aspecten.

Sterktes

De eerste sterkte van dit onderzoek is dat de interventies die opgenomen zijn in de toolkit voor de methodiek 'House of Resilience' allen evidence-based zijn. Elke interventie is onderbouwd met wetenschappelijke bevindingen en hanteren daardoor een hoge mate van betrouwbaarheid. De effectiviteit en deugdelijkheid van de interventies zijn meermaals en in verschillende situaties aangetoond. Daarnaast is een groot deel van de interventies opgenomen in de databank Erkende interventies van het Nederlands Jeugdinstituut. Op deze manier hebben de gekozen interventies een officiële erkenning als 'goed onderbouwde' jeugdinterventie. Naast de databank van het Nederlands Jeugdinstituut is er ook gebruik gemaakt van een aantal andere databanken. Hierbij is er informatie geput uit deze verschillende informatiebronnen wat gezorgd heeft voor een bredere literatuurstudie.

Een andere sterkte met betrekking tot het onderzoek is dat er gebruik gemaakt is van een focusgroep. Deze focusgroep bestond uit werkvelddeskundigen en betrokkenen van Stichting Senang. Hierdoor hebben wij een beroep kunnen doen op reeds beschikbare kennis en ervaring binnen de organisatie en zijn we tot nieuwe inzichten gekomen. Zo hebben wij vanuit Stichting Senang de aanbeveling gekregen om de interventieomschrijving via een positieve invalshoek weer te geven, zodat er een duidelijke koppeling gemaakt is met de positieve psychologie. Op deze manier hebben wij van de Stichting de mogelijkheid gegeven om mee te denken over het eindproduct en is een nauwe samenwerking nagestreefd.

Tijdens deze literatuurstudie is er samengewerkt met een tweede onderzoeksgroep. Dit hebben wij als sterkte benoemd, omdat op deze manier de toolkit opgesplitst kon worden in twee delen. Hierdoor was er voldoende tijd per bouwsteen om op een uitgebreide wijze op zoek te gaan naar passende interventies. En deze nauwkeurig te toetsen op de selectiecriteria. Daarnaast heeft deze samenwerking er ook voor gezorgd dat de afspraken en contactmomenten met de organisatie op dezelfde momenten plaatsvonden. En was er de mogelijkheid om struikelblokken tijdens deze literatuurstudie samen te evalueren en te passeren.

Als vierde sterkte willen wij Stichting Senang benoemen, die ons de mogelijkheid heeft gegeven om 'vrij' te denken en onze creativiteit optimaal te benutten. Op de onderzoeksopdracht na, was er voldoende ruimte voor eigen invullingen en eventuele veranderingen binnen het onderzoek. Deze manier van samenwerken heeft ons enthousiast gemaakt om deze toolkit te ontwikkelen en eigen te maken met betrekking tot persoonlijke ideeën en invalshoeken. Daarnaast hebben wij als onderzoekers op een prettige en fijne wijze samen kunnen werken. Dit heeft geresulteerd in een

goed lopend proces en een eindproduct die voldoet aan onze verwachtingen.

Zwaktes

Tijdens de start van het onderzoek waren we nog erg zoekende hoe de exacte literatuurstudie eruit moest komen te zien. Dit zorgde voor onduidelijkheden. Deze onduidelijkheden hadden ook betrekking tot het informatieaanbod van Saxion. Ons onderzoek was verschillend met dat van de rest, omdat het een ontwerpgericht onderzoek was. Hierdoor was het lastig om een start te maken met het onderzoeksplan. Er kon geen beroep gedaan worden op voorbeeldverslagen en informatie uit de colleges moest vaak dusdanig omgebogen worden. Nadat we opnieuw telefonisch contact hebben gehad met Stichting Senang, werden de laatste zaken afgestemd. Zo kon er een start gemaakt worden met het onderzoek en heeft dit uiteindelijk maar tot een kleine vertraging geleid. Dit zou in de toekomst voorkomen kunnen worden door actiever in te spelen op deze onduidelijkheden en veelvuldig contact te blijven houden met de opdrachtgever. Daarnaast zou Saxion zich meer kunnen richten op ontwerpgericht onderzoek. Zo zouden zij het informatieaanbod kunnen uitbreiden.

Zoals ook in de sterktes is benoemd is er gewerkt met drie verschillende databanken. Deze zouden echter nog uitvoeriger benut kunnen worden. Omdat wij met een strakke tijdsplanning zaten, was er voor ons niet de mogelijkheid om alle zoekwoorden in alle databanken in te voeren. Het zou ook een optie kunnen zijn om buiten deze drie databanken opzoek te gaan naar andere informatiebronnen. Dit ook met betrekking tot de bouwsteen 'humor', waarvoor het erg lastig was om bruikbare artikelen en interventies te vinden. In het vervolg zou dit op een effectievere wijze aangepakt kunnen worden, door eerst een uitgebreide synoniemenlijst te creëren.

Tot slot is het een zwakte dat de focusgroep pas in een laat stadium heeft plaatsgevonden. Het doel van de focusgroep was een brainstormsessie bij aanvang van het onderzoek. Het kostte veel tijd om een afspraak te maken met alle leden van de focusgroep en de onderzoekers. Daarom heeft de focusgroep op een vergevorderd stadium van deze literatuurstudie plaatsgevonden. Dit heeft ervoor gezorgd dat de focusgroep niet de verwachte resultaten heeft opgeleverd. In plaats van een brainstormsessie nam het meer de vorm van een evaluatie aan. In de toekomst zou dit voorkomen kunnen worden door direct bij de kennismaking een planning voor de komende periode te maken.

§5.3 Aanbevelingen

Deze paragraaf staat in het teken van de aanbevelingen naar aanleiding van deze literatuurstudie. Deze zijn gericht op de organisatie, om de methodiek 'House of Resilience' verder uit te bereiden en breder inzetbaar te maken.

Bouwsteen Seksualiteit

Tijdens het ontwikkelen van de toolkit zijn we tot de conclusie gekomen dat het onderwerp seksualiteit wellicht een waardevolle aanvulling zou kunnen zijn binnen 'House of Resilience'.

Wanneer we spreken over seksuele ontwikkeling, wordt het lichamelijke groeiproces en het psychische leerproces van individuele mensen met betrekking tot seksualiteit bedoeld (Heemelaar,

2013). Tijdens de kindertijd vindt seksuele ontwikkeling plaats op vier gebieden. Deze vier gebieden worden onderscheiden in de genderidentiteit, de genderexpressie, de seksuele responsiviteit en het vermogen intieme relaties aan te gaan. Freud was de eerste wetenschapper die de psychoseksuele ontwikkeling van kinderen in kaart bracht. Allereerst erkende hij de seksualiteit van kinderen en hij zag een gezonde seksuele ontwikkeling als voorwaarde voor een goede relatievorming op volwassen leeftijd.

Heemelaar (2013) omschrijft seksualiteit als volgt: “Seksualiteit is gerichtheid op geslachtelijkheid en geslachtsverschillen, en op lustbeleving van zichzelf of de ander.” Naast deze definitie is ook de beleving van een ieder als individu een struikelblok. Iedereen heeft zijn eigen beeld, belevenis en omschrijving bij begrippen rondom seksualiteit. Dit zorgt er ook voor dat een definitie die voor iedereen geldt lastig wordt.

Seksualiteit en seksuele opvoeding vormen een belangrijk onderdeel voor de ontwikkeling van een kind. Toch voelen niet alle ouders zich bekwaam om hun kinderen hierbij te begeleiden. Het kan hierdoor voorkomen dat zij te laat beginnen of niet volledig zijn in de informatie die zij hun kinderen verstrekken (Rutgers Kenniscentrum Seksualiteit, z.j.). Door dit gegeven vinden wij het van belang, om ook een bouwsteen seksualiteit op te nemen binnen de toolkit voor de methodiek ‘House of Resilience’. Om dit onderwerp te kunnen implementeren binnen de toolkit, hebben wij reeds een aantal passende interventies gevonden die voldoen aan de selectiecriteria van deze literatuurstudie. Deze interventies zijn te vinden in de figuur hieronder, figuur 5.2.1: Tabel met resultaten rondom het thema seksualiteit.

Bouwsteen	Interventie	Literatuur
Seksualiteit	<u>Can you fix it?</u>	NJI. (2016, 9 mei). <i>Can you fix it?</i> Opgevraagd van http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Can-you-fix-it Sense, Rutgers, & SoaAids. (z.j.). <i>Can you fix it?</i> Opgevraagd van http://canyoufixit.sense.info/#/app/front-page Sense, Rutgers, SoaAids, Maastricht University, & GGD Rotterdam-Rijnmond. (z.j.). <i>Wat is Lang Leve de Liefde?</i> Opgevraagd van http://linglevedeliefde.nl/wat-lang-leve-de-liefde
	<u>Let's talk</u>	Rutgers. (z.j.). <i>Let's Talk. Praten met jongeren over seksualiteit, rolopvattingen en weerbaarheid..</i> Opgevraagd van https://www.gezondeschool.nl/interventies/vo/1400139?schooltype=vo Rutgers. (2012, 12 april). <i>Let's Talk.</i> Opgevraagd van http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Lets-Talk.html
	<u>Opgroeien met liefde</u>	NJI. (2014, 26 juni). <i>Opgroeien met liefde.</i> Geraadpleegd van http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Opgroeien-met-liefde SoaAids, & Rutgers. (z.j.). <i>Uw kind en seks.</i> Geraadpleegd van https://www.uwkindenseks.nl/

Figuur 5.2.1: Tabel met resultaten rondom het thema seksualiteit

Bouwsteen Social Media

Naast de extra aanvulling seksualiteit, zijn wij van mening dat het thema Social Media ook deel uit zou kunnen maken van de toolkit rondom de methodiek 'House of Resilience'. Mediaopvoeding maakt in deze tijd een belangrijk deel uit van het gezin. Onder mediaopvoeding verstaan we het deel van de opvoeding dat er op gericht is om kinderen bewust en selectief met het media-aanbod om te laten gaan. Het is belangrijk dat kinderen een kritische kijk op de inhoud van media ontwikkelen. Hieronder verstaan we ook mediawijsheid waarmee de vaardigheden worden bedoeld voor het veilig en slim inzetten van alle beschikbare media, om de eigen kwaliteit van leven te vergroten. Mediawijsheid is er ook om optimaal deel te kunnen nemen aan de wereld om je heen (Mediawijzer.net, 2017).

Ouders zijn niet altijd bewust bezig met mediaopvoeding. Wat ouders hier wel in doen, of juist laten, kan desondanks toch van invloed zijn op het opgroeien en de ontwikkeling van het kind (Stichting opvoeden.nl, 2017).

Humor

In de sterkte- zwakteanalyse is naar voren gekomen dat er voor de bouwsteen humor relatief weinig passende interventies gevonden zijn. Om ook deze bouwsteen verder uit te kunnen werken, is het een mogelijkheid om een nieuwe zoekreeks te starten met dezelfde synoniemen in andere databanken of nieuwe synoniemen in reeds benutte databanken.

Oog houden voor de risico's

Binnen dit onderzoek is gewerkt vanuit het oogpunt van de positieve psychologie. Dit is een stroming binnen de psychologie die zich richt op de mogelijkheden, in plaats van onmogelijkheden. Positieve psychologen willen onderzoeken hoe mensen tot bloei kunnen komen en welke technieken hierbij het welbevinden kunnen vergroten (Bannink, 2013). Als aanbeveling willen wij meegeven dat het van belang is om de risico's niet uit het oog te verliezen. Er zal evenwichtig gekeken moeten worden naar de kansen en risico's binnen een gezin. Echter kan hierbij wel gewerkt worden vanuit een positieve benadering.

Allereerst zouden gezinnen in contact gebracht kunnen worden met Stichting Senang door middel van scholen, wijkteams en Jeugdzorg. Wijkteams richten zich vooral op mensen die (tijdelijk) niet in staat zijn om hun problemen zelf op te pakken. Het motto van de wijkteams is: de inwoner zoveel mogelijk aan zet en de wijkcoach als ondersteuner. Van belang is dat de inwoner zelf zoveel mogelijk meewerkt aan de oplossing van de problemen waar hij of zij mee kampt. Een voordeel van de wijkteams is dat de wijkcoach dichtbij de wijkbewoners werkt. Daardoor is er meer inzicht in hun krachten en talenten, in hun omgeving maar ook in de voorzieningen die er in de wijk zijn. De bedoeling van het wijkteam is dat elk gezin of individu, als er problemen op meerdere gebieden zijn, te maken krijgt met één plan van aanpak en zoveel mogelijk één hulpverlener. Hierdoor hebben mensen met minder hulpverleners te maken. Wijkteams zijn ook werkzaam binnen verschillende samenwerkingsverbanden. Het samenwerkingsverband houdt in dat de wijkcoaches in dienst zijn van hun eigen moederorganisatie en in het team hun verschillende expertises inzetten om de individuen/gezinnen te helpen. Het uitgangspunt is door samen te werken in het team, bekend te raken met elkaars werkwijze en expertise om de werkwijze op termijn zo generalistisch als mogelijk te maken. Hierdoor wordt de hulpverlening efficiënter (kortere doorlooptijden) en effectiever (integrale aanpak)(Movisie, 2013).

Aansluiting bij het gezin

Om aansluiting te vinden bij het gezin zullen verschillende persoonlijke- en omgevingsfactoren in acht genomen moeten worden. Hierbij spelen bijvoorbeeld leeftijd, cultuur en de sociale omgeving van het gezin een belangrijke rol. Als hulpverlener is het van belang om bouwstenen en tools toe te passen binnen het gezin die aansluiten bij bovengenoemde factoren. Ook zal de hulpverlener een inschatting moeten maken welke bouwstenen bovenaan op de agenda staan. Het zou bijvoorbeeld kunnen dat er eerst aan die bepaalde bouwsteen gewerkt moet worden, voordat de andere doelen behaald kunnen worden. Omdat het 'resiliencehuis' dynamisch is, kan er samen met de hulpverlener en gezin bekeken worden uit welke bouwstenen het huis moet bestaan.

§5.4 Bevindingen

Wij zien de methodiek van Stichting Senang als een zeer waardevolle toevoeging binnen de Jeugdzorg in Nederland. Juist omdat wij beide ervaring hebben binnen het werken op een 24-uursvoorziening, kunnen wij concluderen dat sommige schrijdende gevallen wellicht voorkomen hadden kunnen worden wanneer er eerder binnen het gezinssysteem ingegrepen zou worden. Momenteel is er vaak sprake van lange wachtlijsten waardoor er veel tijd verstrijkt voor er daadwerkelijk hulp geboden wordt aan het gezin. Dit is naar onze mening een uitgelezen mogelijkheid om binnen het gezin met een methodiek als 'House of Resilience' aan het werk te gaan. Deze hulp kan geboden worden in de thuissituatie wat het welzijn van kind en ouders vergroot. Natuurlijk zal de methodiek niet altijd een uitweg bieden; wanneer de veiligheid van het kind dusdanig in gevaar is zullen er andere keuzes gemaakt moeten worden met betrekking op de hulpverlening. Omdat de methodiek laagdrempelig is, is deze naar onze mening breed inzetbaar. Zowel binnen gezinnen met een lichte hulpvraag als gezinnen waar complexere vraagstukken spelen. Het uitgangspunt van de 'eigen kracht' spreekt ons hierbij erg aan: ervoor zorgen dat, met lichte ondersteuning, ouders de eigen regie weer in handen krijgen en de opvoeding weer zelfstandig op zich kunnen nemen.

6. Discussie

Verstrekkende maatregelen die een kinderrechter kan opstellen ter bescherming van een kind, als ‘ondertoezichtstellingen’ en ‘uithuisplaatsingen’, zijn nog steeds een groot discussiepunt van de jeugdzorg in Nederland (Calis, 2016). In het eerste halfjaar van 2016 verbleven ruim 36 duizend jongeren elders dan bij hun ouders (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2016). Dat betekent dat ruim 36 duizend kinderen en jongeren, gedwongen of vrijwillig, een andere verblijfplaats aangewezen hebben gekregen en daarmee uit hun huidige systeem getrokken zijn. Daarnaast stonden in 2015 ruim 9.000 jongeren onder voogdij, een verdubbeling ten opzichte van 10 jaar geleden (Back, 2016). Nederland is hiermee een van de ‘kampioenen’ in uithuisplaatsingen (Le Clercq, 2014). Hulpverleners moeten kiezen tussen ‘twee kwaden’. Vragen als; ‘bereiken we hiermee wat we beogen te bereiken?’ en ‘wegen de negatieve gevolgen op tegen de positieve effecten van dit middel?’ zullen door veel hulpverleners wel eens ter discussie zijn gesteld (Bohn Stafleu van Loghum, 2015). Om uithuisplaatsingen voor te zijn kan de hulpverlening dichter bij huis worden georganiseerd. Of beter nog, in gezinnen zelf...

Bij het doorspitten van de databank van het Nederlands Jeugdinstituut zijn er reeds een aantal methodieken en interventies opgenomen die zich richten op de hulpverlening binnen het gezin (Nederlands Jeugdinstituut, 2017). Stichting Senang is een organisatie die zo’n methodiek aan het ontwikkelen is en in praktijk wil brengen. Hiermee wil zij uitstralen niet meer verantwoordelijk te willen zijn voor de gevolgen van de verstrekkende kindbeschermingsmaatregelen. Zij heeft daarmee een geheel vernieuwde kijk op de jeugdzorg. Vanaf nu kijken medewerkers naar de krachten en kansen binnen het gezin met behulp van de methodiek ‘House of Resilience’ (Hannink, 2016). Het heeft als doel de cijfers rondom uithuisplaatsingen, met alle gevolgen van dien (Schuengel, 2002), zoveel mogelijk terug te dringen en in te perken. De methodiek richt zich op het vergroten van de veerkracht. Verschillende bouwstenen die dit samen kunnen bewerkstelligen vormen de basis van het huis. En daarmee de basis van de methodiek. Samen met de gezinsleden wordt er een geluksplan opgesteld. In dit plan heeft ieder gezinslid een stem. Deze zorgt ervoor dat het geluksplan ook echt een onderdeel vormt van het gehele gezin. Er wordt, afhankelijk van de vraag van het gezin, een pedagogische medewerker voor een periode aan het gezin toegevoegd om intensief aan de doelen te werken die het gezin en de hulpverlening voor ogen heeft. Desondanks zullen er ook casussen zijn waarbij thuishulp niet meer het gewenste effect weet te beogen en een uithuisplaatsing onvermijdelijk is (Bol, 2015).

Tijdens dit onderzoek lag de focus op het ontwerpen van een toolkit ten behoeve van de methodiek ‘House of Resilience’. De verschillende bouwstenen zijn hierbij gekoppeld aan de passende interventies. Echter ligt hierbij ook een kritische vraag ten grondslag. De onderzoekers vragen zich af waarom thema’s als seksualiteit en media niet aan bod komen binnen het huis van de methodiek ‘House of Resilience’. Uit onderzoek van Mediawijzer.net (2017) is gebleken dat 92% van de ouders “(verstandig) omgaan met media” als een standaard onderdeel van de opvoeding zien. Echter maakt 44% van de ouders zich zorgen om het mediagebruik van hun opgroeiende kinderen. En zelfs een percentage van 38% van de ouders is op zoek naar ondersteuning bij mediaopvoeding. Wanneer gekeken wordt naar het thema seksualiteit gedurende de opvoeding, is uit onderzoek (Graaf, Vanwesenbeeck, Woertman, & Meeus, 2009) het volgende gebleken: ouders die actief inspelen op het bespreken van seksualiteit, zorgen voor minder seksueel risicogedrag bij hun kinderen.

Aan alle aanstormende jeugdhulpverleners en zij die zich reeds in het werkveld verkeren, zou geadviseerd kunnen worden om, net als Stichting Senang, een 'nieuwe kijk' op de jeugdzorg te creëren. Een nieuwe kijk waarbij de eigen kracht, weerbaarheid en veerkracht van de individuele gezinsleden en het gezin samen hoog in het vaandel staan. Waarbij het kind of de jongere in zijn/haar vertrouwde omgeving kan blijven wonen, zoals ook gegeven wordt in artikel 9 van het IVRK; "Een kind heeft het recht op te groeien bij zijn ouders en mag niet tegen zijn wil van hen gescheiden worden. Tenzij dit niet in het belang van het kind is". Als jeugdhulpverlener zul je over de grenzen van de richtlijnen rondom de uithuisplaatsing (Nederlands Jeugdinstituut, 2017) heen kunnen kijken. Dat kan door een beroep te doen op de verschillende interventies die expliciet gericht zijn op de hulpverlening binnen het gezin. Hierbij wordt als voorbeeld genomen de methodiek 'House of Resilience' (Hannink, 2016). Ook zullen telkens de vragen opnieuw gesteld kunnen worden of de uithuisplaatsing in het betreffende geval een 'middel' of 'kwaal' is. 'Bereiken we hiermee wat we beogen te bereiken?' en 'wegen de negatieve gevolgen op tegen de positieve effecten van dit middel?'. Pas wanneer hier kritisch naar gekeken is en de methodieken uitvoerig benut zijn, zullen alleen in uiterste gevallen een uithuisplaatsing overwogen kunnen worden. En effecten en verstreckende gevolgen van deze maatregel in acht nemen is dan heel belangrijk.

De onderzoekers zijn ook van mening dat belangrijke thema's als seksualiteit en mediaopvoeding opgenomen moeten worden in de toolkit. Verder moet overwogen worden om nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen een plekje te geven binnen het huis van 'House of Resilience' zodat deze mee blijft bewegen met de huidige maatschappij.

Afsluiting

Literatuurlijst

Alles Kidzzz. (z.j.). Alleskidzzz. Opgevraagd van <http://www.alleskidzzz.nl/>

Berger, M. (2013, September 10). Canon Zorg voor de jeugd Nederland, Families First. Opgevraagd van http://www.canonsociaalwerk.eu/nl_jz/details.php?cps=25&canon_id=238

Back, M. (2016, April 29). Bijna twee keer zoveel uithuisplaatsingen sinds 2005. *NRC Handelsblad*.

Basic Trust. (2012). Trainingen en presentaties. Opgevraagd van <https://basictrust.com/>

Bij, I, Dane, J., & Raad voor de Kinderbescherming. (2006). *Honderd jaar kinderbescherming: Uitgave ter gelegenheid van het jubileum van de Raad voor de Kinderbescherming en de Kinderwetten (1905-2005)*. Amsterdam: SWP.

Bohlmeijer, E., Bolier, L., Westerhof, G., & Walburg, J. A. (2015). *Handboek positieve psychologie: Theorie, onderzoek en toepassingen*. Amsterdam: Boom.

Bohn Stafleu van Loghum. (2015). Multiprobleem | SpringerLink. Opgevraagd van <https://link.springer.com/article/10.1007/s12459-015-0056-9>

Bol, M. W. (2015, June 8). Uithuisplaatsing. Retrieved from <https://www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/jv197804-uithuisplaatsing.aspx>

Brink, C. (2010, maart). Methodebeschrijving motiverende gespreksvoering. Opgevraagd van [https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Methodebeschrijving_Motiverende_gespreksvoering_3%20\[MOV-8811357-1.0\].pdf](https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Methodebeschrijving_Motiverende_gespreksvoering_3%20[MOV-8811357-1.0].pdf)

Calis, M. (2013, September). Heftige maatregelen leiden tot heftige reacties | SpringerLink. Opgevraagd van <https://link.springer.com/article/10.1007/s12449-013-0069-x>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2016). *Jeugdhulp 1e halfjaar 2016*. Den Haag: CNN Creatie.

De effectenster. (2017). De Effectenmonitor | Hoe werkt het. Opgevraagd van <http://www.effectenmonitor.nl/hoe-werkt-het/>

Dijkstra, P. (2013). Communiceren met resultaat. Houdt het echt leuk! Opgevraagd van <https://mijn.bsl.nl/bsl-bijzijn-xl/630572>

Edventure. (2017). RET KWARTET - Onderwijsdatabank. Opgevraagd van

<https://www.onderwijsdatabank.nl/81112/ret-kwartet/>

Fraser, M. W., Walton, E., Lewis, R. E., Pecora, P. J., & Walton, W. K. (2008, December 9).

Homebuilders - Child Trends. Opgevraagd van

<https://www.childtrends.org/programs/homebuilders/>

Frisch, M. B. (2013, januari 29). Evidence-Based Well-Being/Positive Psychology Assessment and

Intervention with Quality of Life Therapy and Coaching and the Quality of Life Inventory

(QOLI) | SpringerLink. Opgevraagd van <https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-012-0140-7>

Graaf, J. W., & Tieleman, M. (2016). Ontwikkelingspedagogiek: Pedagogiek in breder perspectief.

Grotberg, E. H. (1996). *Research for the effectiveness of interventions*. Canada: International Resilience Project.

Heemelaar, M. (2013). *Seksualiteit, intimiteit en hulpverlening*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Hannink, M. (2016). Plan van aanpak 2017-2018. Stichting Senang.

In Frissen, V., In Lammes, S., In Lange, M, In Mul, J, & In Raessens, J.

(2015). Playful identities: The ludification of digital media cultures.

Janes, L. M., & Olsen, J. M. (2000). Jeer Pressure: The behavioral effects of observing ridicule of

others. Opgevraagd van

<http://journals.sagepub.com/action/doSearch?content=articlesChapters&countTerms=true&target=default&field1=AllField&text1=The+behavioral+effects+of+observing+ridicule+of+others.&field2=AllField&text2=&P>

Keirse, M. (2008). *Helpen bij verlies en verdriet: Een gids voor het gezin en de hulpverlener*. Tielt:

Lannoo.

Kelly, J. P., & Solomon, P. J. (1975). Humor in Television Advertising: Journal of Advertising: Vol 4, No

3. Opgevraagd van

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00913367.1975.10672594>

Kenniscentrum seksualiteit. (2017). Rutgers | Kenniscentrum op het gebied van seksualiteit.

Opgevraagd van <https://www.rutgers.nl/>

Kluft, M., Van Leeuwen, P., & Talma, M. (2011). *Zinnvolle hulpverlener*. Movisie.

Kuiper, N. A., Martin, R. A., & Olinger, L. J. (1993). Coping humour, stress, and cognitive appraisals.

Canadian Journal of Behavioural Science, 25, 81–96. Opgevraagd van

<http://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwj3jdH9tcTSAhXsDsAKHf0pCVYQFggcMAA>

Leeuwen, R. R., Leget, C., & Vosselman, M. (2016). *Zingeving in zorg en welzijn*. Amsterdam: Boom.

Le Clercq, T. (2014, Februari 20). Is Nederland wel kampioen uithuisplaatsen? Opgevraagd van

<https://kennisnetjeugd.nl/blog/77-is-nederland-wel-kampioen-uithuisplaatsen>

Lefcourt, H. M. (2001). *Humor: The psychology of living buoyantly*. New York: Kluwer

Academic/Plenum Publishers.

Luitjens, M., Siegrist, U., Laan, & J. (2014). *Veerkracht ontwikkelen*. Culemborg: Van Duuren

Psychologie.

Marres systeemtherapie. (z.j.). Weerbaar plus training. Opgevraagd van

<http://marressysteemtherapie.nl/wp-content/uploads/2016/02/Weerbaar-plus-flyer.pdf>

Martin, R. A. (2000). *Encyclopedia of psychology* (4th ed.). New York, NY: Oxford University Press.

Martin, R. A. (2004). Sense of humor and physical health: Theoretical issues, recent findings, and

future directions : Humor - International Journal of Humor Research. Opgevraagd van

<https://www.degruyter.com/view/j/humr.2004.17.issue-1->

[2/humr.2004.005/humr.2004.005.xml](https://www.degruyter.com/view/j/humr.2004.17.issue-1-2/humr.2004.005/humr.2004.005.xml)

Martin, R., Puhlik-Doris, P., Larsen, G., Gray, J., & Weir, K. (2003). Individual differences in uses of

humor and their relation to psychological well-being: Development of the Humor Styles

Questionnaire. Opgevraagd van

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0092656602005342>

McKay, M., Wood, J. C., & Brantley, J. (2010). *The dialectical behavior therapy skills workbook: Practical DBT exercises for learning mindfulness, interpersonal effectiveness, Emotion regulation & distress tolerance*. Oakland, CA: New Harbinger Publ.

Mediawijzer.net. (2017). Zorgen ouders mediagebruik kinderen. Opgevraagd van <https://www.mediawijzer.net/wp-content/uploads/sites/6/2017/03/Onderzoek-zorgen-ouders-mediagebruik-kinderen-2017.pdf>

Mortelmans, D. (2013). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*. Leuven: Acco.

Movisie. (2012). Cirkel van gedragsverandering. Opgevraagd van https://www.movisie.nl/sites/default/files/content/artikelen/cirkel_van_gedragsverandering.pdf

Movisie. (2013). Factsheet nr. 1. Opgevraagd van [https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Factsheet_Clientenparticipatie_WNS%20\[MOV-1762981-0.1\].pdf](https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Factsheet_Clientenparticipatie_WNS%20[MOV-1762981-0.1].pdf)

Movisie. (2014, mei 1). Methodebeschrijving motiverende gespreksvoering. Opgevraagd van <https://vng.nl/files/vng/publicaties/2014/20140512-overzicht-meetinstrumenten-monitoren-sociaaldomein-v-1-1.pdf>

Movisie. (2017, maart 1). Oplossingsgericht werken | Movisie. Opgevraagd van <https://www.movisie.nl/esi/oplossingsgericht-werken>

Movisie. (2017). Motiverende gespreksvoering | Movisie. Opgevraagd van <https://www.movisie.nl/esi/motiverende-gespreksvoering>

Mijn Kinderstem - Stichting Senang Dedemsvaart. (z.j.). Opgevraagd van <http://www.mijnkinderstem.nl/>

Ministry of Social Development. (z.j.). The Family Group Conference (or FGC) - Child, Youth and Family. Opgevraagd van <http://www.cyf.govt.nz/keeping-kids-safe/ways-we-work-with->

families/family-group-conference-or-fgc.html

NJi - Nederlands Jeugdinstituut. (2017). Databank Effectieve Jeugdinterventies | NJi. Opgevraagd van <http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies>

NJi. (2010, April 23). Interventie VRIENDEN. Opgevraagd van <http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/VRIENDEN.html>

NJi. (2011, 14 oktober). Basic Trust Methode. Opgevraagd van <http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Basic-Trustmethode>

NJi. (2012, April 13). Alles Kidzzz - Effectieve jeugdinterventies | NJi. Opgevraagd van <http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Alles-Kidzzz>

NJi. (2014, 26 juni). Opgroeien met liefde. Opgevraagd van <http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Opgroeien-met-liefde>

NJi. (2015, 11 december). Coach je kind. Opgevraagd van <http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Coach-je-kind>

NJi. (2016, 16 december). Op Koers. Opgevraagd van <http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Op-Koers.html>

NJi. (2016, 9 mei). Can you fix it? Opgevraagd van <http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Can-you-fix-it>

NJi. (2017). Transformatie jeugdhulp. Opgevraagd van <http://www.nji.nl/Transformatie-jeugdhulp>

Prochaska, J.O., & DiClemente, C.C. (1982). Transtheoretical therapy: Toward a more integrative model of change (19) 3 Psychotherapy: Theory, Research & Practice, 276-288

NJi. (2017). Erkende interventies. Opgevraagd van <http://www.nji.nl/Opvoedingsondersteuning->

Praktijk-Erkende-interventies

Raad voor de kinderbescherming. (z.j.). Geschiedenis van de kinderbescherming | Over ons | Raad

voor de Kinderbescherming. Opgevraagd van <https://www.kinderbescherming.nl/over-ons/organisatie/geschiedenis-van-de-kinderbescherming>

Rietveld - van Wingerden, M. (2017). *Kind in gevaar: reden tot uithuisplaatsing?* Maklu, uitgever.

Rutgers Kenniscentrum Seksualiteit. (z.j.). Het belang van relationele en seksuele vorming | Seksuele

vorming. Opgevraagd van

<https://www.seksuelevorming.nl/onderwijssoort/basisonderwijs/starten-met-seksuele-vorming/het-belang-van-relatieve-en-seksuele>

Rutgers. (z.j.). Let's Talk. Praten met jongeren over seksualiteit, rolopvattingen en weerbaarheid..

Opgevraagd van <https://www.gezondeschool.nl/interventies/vo/1400139?schooldtype=vo>

Rutgers. (2012, 12 april). Let's Talk. Opgevraagd van [http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-](http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Lets-Talk.html)

[Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Lets-Talk.html](http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Lets-Talk.html)

Sense, Rutgers, & SoaAids. (z.j.). Can you fix it? Opgevraagd van

<http://canyoufixit.sense.info/#/app/front-page>

Sense, Rutgers, SoaAids, Maastricht University, & GGD Rotterdam-Rijnmond. (z.j.). Wat is Lang Leve

de Liefde? Opgevraagd van <http://langlevedeliefde.nl/wat-lang-leve-de-liefde>

Schuengel, C. (2002). Vragen rond gehechtheid in de kinderbescherming | SpringerLink. Opgevraagd

van <https://link.springer.com/article/10.1007/BF03060849>

SoaAids, & Rutgers. (z.j.). Uw kind en seks. Geraadpleegd van <https://www.uwkindenseks.nl/>

SP3. Praktijk voor praktische psychologie.. (2015, 17 november). Denken voelen doen [Video].

Opgevraagd van <https://www.youtube.com/watch?v=OSNjj8TRdmY>

Stichting opvoeden.nl. (2017). Wat is mediaopvoeding? - mediaopvoeding.nl. Opgevraagd van

<https://www.mediaopvoeding.nl/wat-is-mediaopvoeding/>

Stichting Preventief op Maat. (2017). Doelstelling & werkwijze - Spel aan Huis. Opgevraagd van

<http://www.spelaanhuis.nl/doelstelling-en-werkwijze>

Van der Stel, J. C. (2016, Februari). Psychische gezondheidszorg op maat. *Kind & adolescent*.

Van Lieshout, M. (2012, Maart 15). Canon Sociaal werk Nederland, Details. Opgevraagd van

http://www.canonsociaalwerk.eu/nl/details_verwant.php?cps=3&verwant=257

Verhagen, P. (2010). *Kwaliteit met beleid* (1st ed.).

Verwey-Jonker. (2013). Coach je kind. Theoretische onderbouwing.. Opgevraagd van

<http://www.verwey->

[jonker.nl/publicaties/2013/coach_je_kind__theoretische_onderbouwing](http://www.verwey-jonker.nl/publicaties/2013/coach_je_kind__theoretische_onderbouwing)

Wuite-Harmsma, H.E., & Braaksma, J. (red.). (1995). *Methodisch literatuur zoeken* (2e editie).

Enschede: Universiteitsbibliotheek.

Zillman, D. (1983). *Disparagement humor. Handbook of humor*. P. E. McGhee & J. H. Goldstein (Eds.).

New York, NY: Springer.

Bijlagen

Bijlage 1 – Uitgebreide interventiebeschrijving

Interventies Dromen & Verdriet

Bruikbare elementen uit de interventie !JES het brugproject : GGGG-model – RET kwartet	
Doel	Tijdens het invullen van het GGGG-model kan het kind ervaren dat het kan kiezen hoe het zich gedraagt in verschillende situaties. Het geeft inzicht in gevoelens en emoties. Het ontdekken welke positieve gevoelens en emoties helpend kunnen zijn in situaties met spanning.
Doelgroep	Het GGGG-model kan toegepast worden binnen alle doelgroepen.
Aanpak	Het GGGG-model is onderdeel van het oplossingsgericht werken. Het doel van het oplossingsgericht werken is dat mensen, samen met hun omgeving, oplossingen vinden voor het probleem waarvoor zij hulp gevraagd hebben (Movisie, 2017). GGGG-model: de kinderen mogen zelf kiezen voor een gebeurtenis die heeft plaatsgevonden. Deze gebeurtenis vormt de eerste G in het GGGG-model. Na deze gebeurtenis wordt er gekeken naar gevoelens en gedachten die bij deze gebeurtenis van toepassing waren. En tot slot welk gedrag het kind heeft laten zien naar aanleiding van deze gebeurtenis. RET-kwartet: is een kwartetspel voor kinderen vanaf 6 jaar waarmee gedachten herkend kunnen worden in situaties en geleerd wordt hoe deze gedachten omgevormd kunnen worden in helpende ware gedachten.
Materiaal	Als ondersteunend materiaal kan er gebruik gemaakt worden van RET-kwartet. Op die manier kunnen kinderen spelenderwijs ontdekken welke gevoelens van toepassing kunnen zijn bij verschillende situaties.
Kosten	-

Edventure. (2017). RET KWARTET - Onderwijsdatabank. Geraadpleegd op <https://www.onderwijsdatabank.nl/81112/ret-kwartet/>
Movisie. (2017, maart 1). Oplossingsgericht werken | Movisie. Geraadpleegd op <https://www.movisie.nl/esi/oplossingsgericht-werken>

Bruikbare elementen uit de interventie Alles Kidzzz : De persoonlijke levenslijn, met ruimte voor het toekomstperspectief (& dromen)	
Doel	Het ontdekken van jezelf, je eigen kwaliteiten, het herontdekken van talenten, inzicht krijgen in je drijfveren, krachten en passie.
Doelgroep	De levenslijn kan voor elke doelgroep passend gemaakt worden. Bij een jonge doelgroep zal deze vereenvoudigd worden en vooral betrekking hebben op school en vriendschappen, hobby's etc. Bij de wat oudere doelgroep kan deze bijvoorbeeld ook betrekking hebben op het werk.

Aanpak	Het maken van een levenslijn kan plaatsvinden binnen de thuissituatie van de cliënt. Aan de hand van verschillende elementen kan er gekeken worden naar belangrijke gebeurtenissen in het leven van de cliënt. De hulpverlener kan door middel van verschillende vragen deze gebeurtenissen verder uitvragen. Bijvoorbeeld: welke kwaliteiten hebben jou geholpen bij deze gebeurtenis, welke talenten waren zichtbaar tijdens deze gebeurtenis... Het zou ook een mooie mogelijkheid kunnen zijn om samen met het hele gezin deze herinneringen op te halen. Zo wordt het gehele systeem betrokken bij het vormgeven van deze levenslijn. Er wordt gestart met de basislijn, deze staat symbool voor de geboorte tot nu. Door te werken met meerdere kleuren kunnen de verschillende lijnen makkelijk uit elkaar gehouden worden. Daarna kunnen de persoonlijke levensgebieden getekend worden, deze krijgen elk een andere kleur. Er kan gebruik gemaakt worden van symbolen om de levenslijn extra persoonlijk te maken. Na het tekenen van de levenslijn, kan er geanalyseerd gaan worden. De hulpverlener kan hierbij verschillende vragen stellen: -Is er een verband tussen de hoogte- en dieptepunten? -Welke kwaliteiten zijn ingezet om tot dat hoogtepunt te komen? -Welke kwaliteiten hebben erbij geholpen om uit de dieptepunten te komen? -Wat zegt dit over jou? -Wat kun je hiervan leren? Vrienden en familie kunnen hierbij helpend zijn om de cliënt aan waardevolle inzichten te helpen.
Materiaal	• Een groot vel tekenpapier • Verschillende kleuren stiften • Optioneel: foto's, eigen materialen van de cliënt die een plekje moeten krijgen binnen de levenslijn, etc.
Kosten	-

Alles Kidzzz. (z.j.). Alleskidzzz. Opgevraagd van <http://www.alleskidzzz.nl/>
 NJi. (2012, April 13). Alles Kidzzz - Effectieve jeugdinterventies | NJi. Opgevraagd van <http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Alles-Kidzzz>

Emotiethermometer	
Doel	Positief leren omgaan met heftige emoties, het zelfbeeld verstevigen, het vergroten van de impulscontrole en sociale weerbaarheid.
Doelgroep	De emotiethermometer kan toegepast worden binnen verschillende leeftijdscategorieën. Het leert kinderen omgaan met- en inzicht krijgen in de verschillende emoties. Wanneer dit ingezet wordt bij een jonge doelgroep kan er ook gebruik gemaakt worden van dieren, die de verschillende symbolen symboliseren.
Aanpak	Samen met het gezin en de hulpverlener kan de emotiethermometer ingevuld worden. Ouders kunnen bijdragen door hun inzichten te delen met het kind.
Materiaal	-Een pen of stiften
Kosten	-

Marres systeemtherapie. (z.j.). Weerbaar plus training. Geraadpleegd op <http://marressysteemtherapie.nl/wp-content/uploads/2016/02/Weerbaar-plus-flyer.pdf>

Vrienden	
Doel	Aan de hand van oefeningen vaardigheden en technieken leren die het kind positief leert om te gaan met gevoelens van angst en depressie.
Doelgroep	Deze interventie is bedoeld voor kinderen van 7 tot 11 jaar, of jongeren van 12 tot en met 16 jaar.
Aanpak	De interventie VRIENDEN maakt gebruik van het ervaren leren. Ouders worden hier ook bij betrokken. De naam van de interventie is een afkorting voor de te nemen stappen: V= Hoe voel ik mij? R= Relax ontspan I= In jezelf denken E= Eigen plan N= Netjes gedaan dus beloon jezelf D= Doe je oefeningen, niet vergeten! EN= En rustig blijven Vrienden is de vertaling van het Australische programma FRIENDS. De interventie bestaat uit tien verschillende onderdelen: 1) Kennismaking en uitleg over de achtergrond en gedachtegang van VRIENDEN 2) Gevoelens en zelfwaardering: er wordt kennis gemaakt met het begrip gevoelens. De kinderen benoemen hun sterke kanten en leren te herkennen wat hun zelfwaardering verstoort. 3) De kinderen leren het principe van: hoe wij denken bepaald hoe wij ons voelen. 4) De kinderen leren te ontspannen door het doen van oefeningen en het doen van leuke dingen. 5) Leren om positieve krachtige gedachten te ontwikkelen en in stand te houden. 6) Leren om eigen plannen te maken en daarmee beangstigende of moeilijke situaties aan te pakken. 7) Het maken van een stappenplan, om zo in kleine stapjes toch tot het doel te komen. 8) Leren om jezelf te waarderen en belonen en op die manier een vriend van jezelf te zijn. 9) Stimuleren om het geleerde toe te passen binnen het dagelijks leven. 10) Deelnemers leren inzien dat het geleerde bruikbaar is voor situaties in het 'echte' leven.
Materiaal	Er kunnen verschillende hand- en werkboeken aangeschaft worden.
Kosten	Hieronder vallen in principe alleen de kosten voor de aanschaf van de hand- en werkboeken die bij de interventie aansluiten.

NJi. (2010, April 23). Interventie VRIENDEN. Geraadpleegd op
file:///D:/Gebruikersmappen/Marjorie/Downloads/VRIENDEN.pdf

Interventies Humor

Spel aan huis	
Doel	Met Spel aan huis wordt een optimale (spel)ontwikkeling vormgegeven, opvoedondersteuning geboden en de betrokkenheid van ouders vergroot bij de (spel)ontwikkeling van het kind. Daarnaast wordt de maatschappelijke participatie en sociale steun bevordert doordat ouders meer gebruik gaan maken van de beschikbare hulpbronnen. Eigen uitleg: het 'samen plezier maken' en het aantal 'plezierige activiteiten' worden vergroot doordat ouders samen met kinderen spelletjes spelen. Op deze manier hebben ouders en kinderen gerichte aandacht voor elkaar. Spelen is niet alleen van belang voor het jonge kind, die de ontwikkeling en motoriek bevordert (Graaf & Tieleman, 2016), maar ook voor de volwassen mens. Spel helpt ons om vaardigheden en inzichten te ontwikkelen die we in het dagelijks leven nodig hebben. (In Frissen et al., 2015). Spelen biedt een unieke kans om de ontwikkeling van kinderen op een positieve manier te beïnvloeden op een manier die recht doet aan de eigenheid van ieder kind. Daarnaast wordt er door middel van 'spel' een mooi aanknopingspunt gevormd om momenten van gedeeld plezier en positieve interacties tussen ouders en kinderen in de dagelijkse thuissituatie te bevorderen. Spel levert daarmee een bijdrage aan het versterken van een ondersteunende en stimulerende opvoedingsomgeving voor het kind.
Doelgroep	Spel aan huis richt zich op gezinnen met kinderen die een lichte vorm van ondersteuning kunnen gebruiken bij het opgroeien en opvoeden. Het gaat hierbij om gezinnen die in omstandigheden kunnen verkeren die de ontwikkeling van het kind kunnen belemmeren: -Geïsoleerde gezinnen die weinig gebruik maken van reguliere voorzieningen door bijvoorbeeld financiële problemen. -Gezinnen waarbij sprake is van een risicofactoren die de opvoeding en ontwikkeling van het kind kunnen belemmeren. Bijvoorbeeld de psychosociale problematiek van ouders, alleenstaand ouderschap of andere stressfactoren die de veerkracht van ouders en kinderen aantasten. Spel aan Huis richt zich oorspronkelijk op kinderen tussen de 1,5 en 7 jaar oud. Wanneer het spelaanbod aangepast wordt aan een oudere leeftijdscategorie kan dit ook ingezet worden bij kinderen van een oudere leeftijd (Stichting Preventief op Maat, 2017).
Aanpak	Een pedagogisch medewerker komt eens per week langs in het gezin om samen met de opvoeders en kinderen te kijken welke spellen passend zijn bij de gezinssituatie. Zo moeten de spellen onder andere leeftijdsadequaat zijn. Samen met het gezin is er de mogelijkheid om op dat moment een spel te spelen en kunnen er afspraken gemaakt worden op welke momenten ouders zelfstandig met de kinderen een spel gaan spelen. Wanneer de pedagogisch medewerker een volgend bezoek brengt aan het gezin kunnen de spelmomenten van die week geëvalueerd worden.
Materiaal	Wanneer je als organisatie te werk wilt gaan onder de naam van Spel aan Huis, zal er jaarlijks betaald moeten worden voor het hebben van een licentie. Wanneer je als organisatie onder een andere naam werkzaam bent kan dit zonder licentie. Voor het toepassen van deze interventie is onder andere het hebben van voldoende spelmateriaal of een abonnement op de spel-o-theek noodzakelijk.
Kosten	Dit is afhankelijk of er te werk gegaan wordt onder de naam 'Spel aan Huis'.

Graaf, J. W., & Tieleman, M. (2016). *Ontwikkelingspedagogiek: Pedagogiek in breder perspectief*.
 In Frissen, V., In Lammes, S., In Lange, M, In Mul, J, & In Raessens, J. (2015). *Playful identities: The ludification of digital media cultures*.
 Stichting Preventief op Maat. (2017). Doelstelling & werkwijze - Spel aan Huis. Geraadpleegd op
<http://www.spelaanhuis.nl/doelstelling-en-werkwijze>

Quality of Life Therapy	
Doel	Quality of Life Therapy leert cliënten vaardigheden aan die gericht zijn op het nastreven en behalen van hun meest gekoesterde behoeften, doelen en wensen. Deze hebben betrekking op de zestien levensgebieden die samen het menselijk welzijn en geluk omvatten.
Doelgroep	Quality of Life Therapy richt zich niet op een specifieke doelgroep.

Aanpak	De Quality of Life Therapy maakt gebruik van 16 levensgebieden die de levenskwaliteit van een persoon kunnen verbeteren. Er wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen de volgende gebieden: 1. Wanneer je <i>gezond</i> bent, ben je fysiek fit, niet ziek en leef je zonder pijn of invaliditeit. 2. <i>Zelfverzekerdheid</i> vertaalt zich in het jezelf 'aanvoelen' en respecteren in het licht van je sterke en zwakke punten, successen en valkuilen. 3. <i>Doelen en waarden</i> (of de filosofie van het leven) zijn persoonlijke overtuigingen die weergeven wat het belangrijkste in het leven is. Deze omvatten ook de doelen in het leven, wat goed en fout is en het doel of de betekenis van het leven. 4. De <i>levensstandaard</i> is gemaakt van drie dingen, het bestaat uit het geld dat je verdient, de dingen die je bezit en het geloof dat je beschikt over de dingen die je in de toekomst nodig zult hebben. 5. <i>Werk</i> heeft betrekking tot je carrière of de bezigheid waarmee je het grootste gedeelte van je leven bezig bent. Werk omvat de beloning, de taken en de mensen waarmee je samen werkt. 6. <i>Vrije tijd</i> heeft betrekking op hetgeen wat gedaan wordt in de vrije tijd voor ontspanning en plezier. 7. <i>Leren</i> betekend het verkrijgen van nieuwe vaardigheden of informatie over dingen die vallen onder de persoonlijke interesses. 8. Bij het benutten van je <i>creativiteit</i> wordt er gebruik gemaakt van de verbeelding om nieuwe en slimme manieren te ontdekken waarmee problemen in het dagelijks leven opgelost kunnen worden. 9. <i>Helpen</i> kan op verschillende manieren vormgegeven worden, bijvoorbeeld door de mensen in je omgeving ondersteuning te bieden of door vrijwilligerswerk te verrichten. 10. <i>Liefde</i> heeft betrekking tot de relaties met andere personen. 11. <i>Vrienden</i> zijn de mensen die je goed kent en waar je veel om geeft. Ze kunnen dezelfde interesses en mening delen. 12. Bij <i>kinderen</i> gaat het om de omgang tussen ouders en kind. 13. <i>Familieleden</i> betekenen hoe je met je ouders, grootouders, broers, zussen, tantes, ooms en schoonzinnen samenkomt. Denk na over hoe je bij elkaar komt als je dingen samen doet zoals bezoeken, praten over de telefoon of elkaar helpen. 14. <i>Thuis</i> is de plek waar je woont. Het is bijvoorbeeld je huis of appartement en de tuin die hier bij hoort. 15. De <i>wijk</i> is de omgeving rondom je huis. Het heeft betrekking op de mensen die er wonen en of je er thuis voelt. 16. De <i>gemeenschap</i> is de stad of de hele omgeving waarin je woont. Het bevat de plekken waar je plezier kunt maken, zoals parken en speeltuinen. De theorie over de Quality of Life Therapy stelt dat geluk grotendeels voortvloeit uit het hebben van onze behoeften, wensen en doelen vervuld in de gebieden van het leven die hierboven genoemd worden. Soms horen deze doelen op bepaalde leeftijden uit ontwikkelingstaken of mijlpalen, waaronder het maken van vrienden, het opvolgen van de school en het vinden van een levens- of huwelijkspartner in volwassenheid. De theorie over de Quality of Life Therapy heeft weinig betrekking tot de materialistische rijkdom, hoewel dit voor veel belangrijk is. Naast het behalen van materiële rijkdom, kunnen we de nabijheid bereiken in relaties en vriendschappen, evenals vaardigheid in tijdverdrijf en hobby's als mogelijkheden tot meer welzijn en geluk.
---------------	---

	Het CASIO-model van levensbevrediging en welzijn is een centraal onderdeel van de QOLTC-theorie, die de basis vormt voor de veelzijdige Vijf Paden tot Gelukinterventie die van toepassing is op elk van de zestien gebieden van het leven dat menselijk geluk en welzijn omvat.
Materiaal	-
Kosten	-

Frisch, M. B. (2013, januari 29). Evidence-Based Well-Being/Positive Psychology Assessment and Intervention with Quality of Life Therapy and Coaching and the Quality of Life Inventory (QOLI) | SpringerLink. Opgevraagd van <https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-012-0140-7>

Interventies Zingeving

Basis Trust Methode (Video Home Training)	
Doel	Het doel van de Basic Trust Methode is het zorgen voor een positieve draai rondom gedrags- en/of emotionele problemen. Dit door opnames op te nemen van het gezin en dit door opvoeders hier op te laten reflecteren. Subdoelen hierbij zijn: - Het kind heeft een veilige gehechtheidsrelatie met de opvoeders, ofwel basisvertrouwen. - Opvoeders zijn extra sensitief en mind-minded. Mind-minded houdt in dat de opvoeder het kind als individu ziet met een eigen bewustzijn en met intenties. De opvoeder weet te reflecteren over het kind. - Opvoeders zijn in staat veilig te disciplineren.
Doelgroep:	De interventie richt zich op kinderen van 0-18 jaar en hun opvoeders. Meestal wordt het binnen een gezin toegepast.
Aanpak:	De Basic Trust Methode is een vorm van de interventie Video Home Training. In principe is het gericht op hechtingsproblematiek, maar het kan in iedere situatie gebruikt worden. Er worden video opnames gemaakt van het hele gezin. Dit duurt ongeveer een half uur en de opname zelf heeft een duur van ongeveer 10 minuten. De hulpverlener kiest vervolgens een activiteit of degene sluit aan met welk doel het gezin bezig is. Het videomateriaal wordt alleen door de hulpverlener en de opvoeders teruggekeken. Aan het einde van deze kijksessies krijgen zij een huiswerkopdracht mee, zodat ze verder kunnen oefenen. Door het maken van dit beeldmateriaal creëert men een duidelijke zelfreflectie van de opvoeders. Ze kijken naar het handelen, denken en doen en dat is ook belangrijk binnen zingeving. Door hier naar te kijken kunnen mensen betekenis geven aan hun leven. Wat is voor hen belangrijk en wat willen ze graag verbeteren?
Locatie:	De interventie vindt thuis bij het gezin plaats. In ieder geval het opnemen van de video. Het bekijken van de video kan op elke locatie waar technische apparatuur hiervoor beschikbaar is.
Materiaal:	- Video apparatuur voor de opnames en het afspelen ervan. - Om de specifieke Basic Trust methode onder de knie te krijgen is er een training die men kan volgen. Dit hoeft alleen als men zich wil richten op hechtingsproblematiek binnen gezinnen.
Kosten:	Eventueel kan bovenstaande training gevolgd worden gericht op hoe een positieve hechting gestimuleerd kan worden. De kosten hiervoor kunnen besproken worden met de organisatie van Basic Trust.

Basic Trust. (2012). Trainingen en presentaties. Geraadpleegd van <https://basictrust.com/>
 NJI. (2011, 14 oktober). Basic Trust Methode. Geraadpleegd van <http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Basic-Trustmethode>

Coach je kind	
Doel	Coach je kind wil ouders ondersteunen bij de opvoeding van hun kinderen. Binnen deze interventie wordt ook bewust aandacht gegeven aan ouders met een Turkse en Marokkaanse afkomst. Middels deze interventie proberen zij de opvoedcompetenties van ouders te ontwikkelen en te versterken. Belangrijk hierbij is dat ze willen proberen om de positief emotionele ontwikkeling van de kinderen willen bevorderen en probleemgedrag willen voorkomen en verminderen.
Doelgroep:	De doelgroep van 'coach je kind' zijn ouders met kinderen in de leeftijd van 0-23 jaar. In principe is de doelgroep laagopgeleide ouders met een Turkse en Marokkaanse afkomst. Echter is de werkwijze ook bij andere opvoeders passend.
Aanpak:	Het traject coach je kind bestaat uit 24 huisbezoeken binnen 12 maanden. Hier komt nog 3 maanden nazorg bij. Waarbij hulpverleners telefonisch contact hebben met het gezin. Het traject bestaat uit verschillende fasen: 1. Verkenning 2. Coaching A: bewustwording en empowerment 3. Coaching B: opvoedvaardigheden 4. Afsluiting en evaluatie 5. Nazorg en monitoring Vooral coachingsfase A is belangrijk binnen de bouwsteen zingeving. Het gezin wordt zelfbewuster en ontwikkelt empowerment. Dit is belangrijk om te ontdekken wat de drijfveren van een gezin zijn.
Locatie:	De coachingsmomenten vinden in principe altijd bij het gezin thuis plaats. Eventueel kan er bij bijzonderheden voor gekozen worden om het ergens anders te doen, zoals bijvoorbeeld op school.
Materiaal:	Er bestaat een handleiding voor de interventie 'Coach je kind'. Deze bestaat uit twee delen en is te verkrijgen via www.verwey-jonker.nl
Kosten:	Er zijn geen kosten verbonden aan bovenstaande handleiding.

NJI. (2015, 11 december). Coach je kind. Geraadpleegd van <http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Coach-je-kind>
 Verwey-Jonker. (2013). Coach je kind. Theoretische onderbouwing.. Geraadpleegd van http://www.verwey-jonker.nl/publicaties/2013/coach_je_kind_theoretische_onderbouwing

Bruikbaar element uit de interventie 'Op koers': Het 'Denken-Voelen-Doen' model	
Doel	Het Denken-Voelen-Doen model heeft als doel om mensen bewust te maken van het verband tussen: gedachten, gevoelens en gedrag. De negatieve elementen worden omgezet in positief.
Doelgroep:	De doelgroep staat niet omschreven. Waarschijnlijk is de doelgroep erg breed.

Aanpak:	Binnen denken-voelen-doen wordt onderscheid gemaakt tussen drie elementen: - De interne toestand (voelen, stemming, staat). Hierbij draait het om hoe iemand zich voelt of wat de emotionele betekenis van een situatie is. - Intern proces (denken): Hierbij draait het om waar men aan denkt, wat zegt men tegen zichzelf. Wat hoort men in z'n gedachten? - Extern gedrag (doen.): Hierbij draait het om het werkelijke gedrag van de persoon. Wat doet de persoon. Wat is zichtbaar, hoorbaar en voelbaar voor anderen? Door dit model kunnen mensen hun gedachten, gevoel of gedrag in bepaalde situaties veranderen. Door zich te verdiepen in wat men doet in de drie verschillende evenementen. Belangrijk binnen zingeving is bijvoorbeeld dat negatieve gedachten worden omgezet in positieve gedachten. Dit geldt ook voor het gevoel en het gedrag.
Locatie:	Overall
Materiaal:	Er is voorbeeldmateriaal beschikbaar via een video op Youtube. Deze is beschikbaar via: https://www.youtube.com/watch?v=OSNjj8TRdmY
Kosten:	Er zijn geen kosten aan deze interventie verbonden.

NJI. (2016, 16 december). Op Koers. Geraadpleegd van <http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies/Op-Koers.html>
 SP3. Praktijk voor praktische psychologie.. (2015, 17 november). Denken voelen doen [Video]. Geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=OSNjj8TRdmY>

Vrienden	
Doel	Aan de hand van oefeningen vaardigheden en technieken leren die het kind positief leert om te gaan met gevoelens van angst en depressie.
Doelgroep	Deze interventie is bedoeld voor kinderen van 7 tot 11 jaar, of jongeren van 12 tot en met 16 jaar.
Aanpak	De interventie VRIENDEN maakt gebruik van het ervaren leren. Ouders worden hier ook bij betrokken. De naam van de interventie is een afkorting voor de te nemen stappen: V= Hoe voel ik mij? R= Relax ontspan I= In jezelf denken E= Eigen plan N= Netjes gedaan dus beloon jezelf D= Doe je oefeningen, niet vergeten! EN= En rustig blijven Vrienden is de vertaling van het Australische programma FRIENDS. De interventie bestaat uit tien verschillende onderdelen: 1) Kennismaking en uitleg over de achtergrond en gedachtegang van VRIENDEN 2) Gevoelens en zelfwaardering: er wordt kennis gemaakt met het begrip gevoelens. De kinderen benoemen hun sterke kanten en leren te herkennen wat hun zelfwaardering verstoort. 3) De kinderen leren het principe van: hoe wij denken bepaald hoe wij ons voelen. 4) De kinderen leren te ontspannen door het doen van oefeningen en het doen van leuke dingen. 5) Leren om positieve krachtige gedachten te ontwikkelen en in stand te houden. 6) Leren om eigen plannen te maken en daarmee beangstigende of moeilijke situaties aan te pakken. 7) Het maken van een stappenplan, om zo in kleine stapjes toch tot het doel te komen. 8) Leren om jezelf te waarderen en belonen en op die manier een vriend van jezelf te zijn. 9) Stimuleren om het geleerde toe te passen binnen het dagelijks leven. 10) Deelnemers leren inzien dat het geleerde bruikbaar is voor situaties in het 'echte' leven.
Materiaal	Er kunnen verschillende hand- en werkboeken aangeschaft worden.
Kosten	Hieronder vallen in principe alleen de kosten voor de aanschaf van de hand- en werkboeken die bij de interventie aansluiten.

NJi. (2010, April 23). Interventie VRIENDEN. Geraadpleegd op
file:///D:/Gebruikersmappen/Marjorie/Downloads/VRIENDEN.pdf

De motiverende gespreksvoering	
Doel	Door het ontwikkelen van de motivatie van de cliënt, wordt gedragsverandering in gang gezet.
Doelgroep	De doelgroep van de methode bestaat uit cliënten die gedragsverandering overwegen of voor wie gedragsverandering kan bijdragen aan het behalen van doelen. De methode is oorspronkelijk ontwikkeld voor mensen met verslavingsproblemen, maar wordt steeds meer ook voor allerlei andere doelgroepen toegepast.

Aanpak	Motiverende gespreksvoering wordt onderverdeeld in twee fasen. In de eerste fase gaat het voornamelijk om het ontwikkelen van de motivatie om te veranderen van de cliënt. Deze motivatie wordt aangewakkerd waarbij er gebruik gemaakt wordt van verschillende gesprekstechnieken. Er is hierbij vooral aandacht voor het verkennen van de tegengestelde waarden, die aan de ene kant wel, maar tegelijkertijd ook niet wil veranderen. Wanneer zich bij de cliënt genoeg motivatie ontwikkeld heeft kan er overgegaan worden op de tweede fase. Deze is gericht op het versterken van de betrokkenheid bij veranderingen en op het ontwikkelen van een plan om deze verandering te realiseren. Door het stellen van vragen wordt de cliënt gestimuleerd zijn of haar eigen wensen en plannen te bedenken. Hierbij is het belangrijk dat cliënt en hulpverlener nauw samenwerken.
Materiaal	Bijvoorbeeld de gezinsster of de cirkel van gedragsverandering, daarnaast zijn er handboeken beschikbaar.
Kosten	-

Brink, C. (2010, March). Methodebeschrijving motiverende gespreksvoering. Geraadpleegd op [https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Methodebeschrijving_Motiverende_gespreksvoering_3%20\[MOV-8811357-1.0\].pdf](https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Methodebeschrijving_Motiverende_gespreksvoering_3%20[MOV-8811357-1.0].pdf)

Movisie. (2017). Motiverende gespreksvoering | Movisie. Geraadpleegd op <https://www.movisie.nl/esi/motiverende-gespreksvoering>

De gezinsster	
Doel	De gezinsster stimuleert cliënten om zich op een positieve manier bewust te worden van de eigen situatie. Richt zich op het vergroten van de zelfredzaamheid. De gezinsster ondersteunt opvoeders en hulpverleners bij het veranderproces. Omdat deze gaat over gedrag, vaardigheden en omstandigheden is het een leefwereldinstrument. Wanneer deze samen ingevuld wordt kan geanalyseerd worden waar in de opvoeding de kwaliteiten zitten, maar kunnen ook mogelijkheden ontdekt worden. De gezinsster helpt de opvoeder om deze inzichtelijk te maken, prioriteiten te stellen en samen afspraken te maken over wat er veranderd moet worden.
Doelgroep	Gezinnen, jongeren, ouderen met problemen m.b.t. zelfredzaamheid die een vorm van begeleiding of ondersteuning nodig hebben.
Aanpak	De gezinsster heeft ook een 'mijn' variant. Hiermee kan de opvoeder zelf bepalen hoe het gaat. Dit is een vorm van zelfevaluatie en hiermee kan de bewustwording vergroot worden. De gezinsster kan goed gebruikt worden bij het maken van een nulmeting, zodat inzichtelijk gemaakt kan worden welke doelen na een bepaalde periode behaald zijn.
Materiaal	De gezinsster op papier zodat deze door de opvoeder of het gezin samen ingevuld kan worden. Ook is er de mogelijkheid om de gezinsster via de computer in te vullen. Wel zal er dan een account aangemaakt moeten worden.
Kosten	-

De effectenster. (2017). De Effectenmonitor | Hoe werkt het. Geraadpleegd op <http://www.effectenmonitor.nl/hoe-werkt-het/>

Movisie. (2014, May 1). Methodebeschrijving motiverende gespreksvoering. Geraadpleegd op <https://vng.nl/files/vng/publicaties/2014/20140512-overzicht-meetinstrumenten-monitoren-sociaaldomein-v-1-1.pdf>

De cirkel van gedragsverandering	
Doel	Met behulp van de cirkel van gedragsverandering wordt inzichtelijk gemaakt in welke fase een cliënt zich bevindt. Dit is noodzakelijk om aan te sluiten bij de cliënt en om de kansen van slagen m.b.t. gedragsverandering te vergroten..
Doelgroep	
Aanpak	Motivatatie is de sleutel tot verandering. Iedereen leeft ergens voor. Iedereen heeft drijfveren, soms groot, soms klein en onzichtbaar. Zingeving speelt een grote rol bij motivatie. Door te onderzoeken wat iemands leven zin geeft, komen de drijfveren vanzelf naar boven. Hieruit kan kracht gehaald worden: er is reden om te knokken. Om iemand te ondersteunen bij verandering is het dus belangrijk om drijfveren te onderzoeken. Maar ook om rekening te houden met de fase van verandering waar iemand in zit. De cirkel van verandering van Prochaska en DiClemente laat zien dat een veranderingsproces verschillende fasen heeft. Sluit aan bij de fase waarin iemand zit.
Materiaal	Het veranderingsproces wordt in een cirkel van zes stappen weergegeven. De cirkel is gebaseerd op het transtheoretische veranderingsmodel van Prochaska en DiClemente. Dit model is een van de peilers van de methode van motiverende gespreksvoering. De zes stappen op een rij: Voorbeschouwing (precontemplatie): op dit niveau bestaat er (nog) geen intentie tot verandering. De persoon is zich vaak niet bewust van het probleem. Anderen zoals een ouder, partner of leerkracht kunnen zich juist wel bewust zijn van het probleem. (Vb. drinken, blowen, te weinig bewegen, te weinig studeren). Overpeinzing (contemplatie): hier is de persoon zich bewust dat hij een probleem heeft. De motivatie om er iets aan te doen is aanwezig, maar er wordt door de persoon nog geen actie ondernomen. Besluitvorming (voorbereiding): op dit niveau maakt de persoon echt plannen om iets aan het gedrag te gaan doen. Actie: hier onderneemt de persoon daadwerkelijk actie om het gedrag te veranderen. Volhouden of consolidatie: op dit niveau probeert de persoon de bereikte verandering te bestendigen en niet terug te vallen. Het nieuwe gedrag moet een plaats vinden in het leven en geïntegreerd worden met andere activiteiten. Terugval: in de meeste gevallen is de persoon niet in staat om de bereikte situatie van bij de eerste poging volledig vast te houden. Terugval komt geregeld voor en het proces begint dan opnieuw.
Kosten	-

Movisie. (2012). Cirkel van gedragsverandering. Geraadpleegd op

https://www.movisie.nl/sites/default/files/content/artikelen/cirkel_van_gedragsverandering.pdf

Prochaska, J.O., & DiClemente, C.C. (1982). Transtheoretical therapy: Toward a more integrative model of change (19) 3 Psychotherapy: Theory, Research & Practice, 276-288

Bijlage 2 – Modelovereenkomst onderzoeksopdracht

Bijlage 3 – Evaluatieformulier opdrachtgever